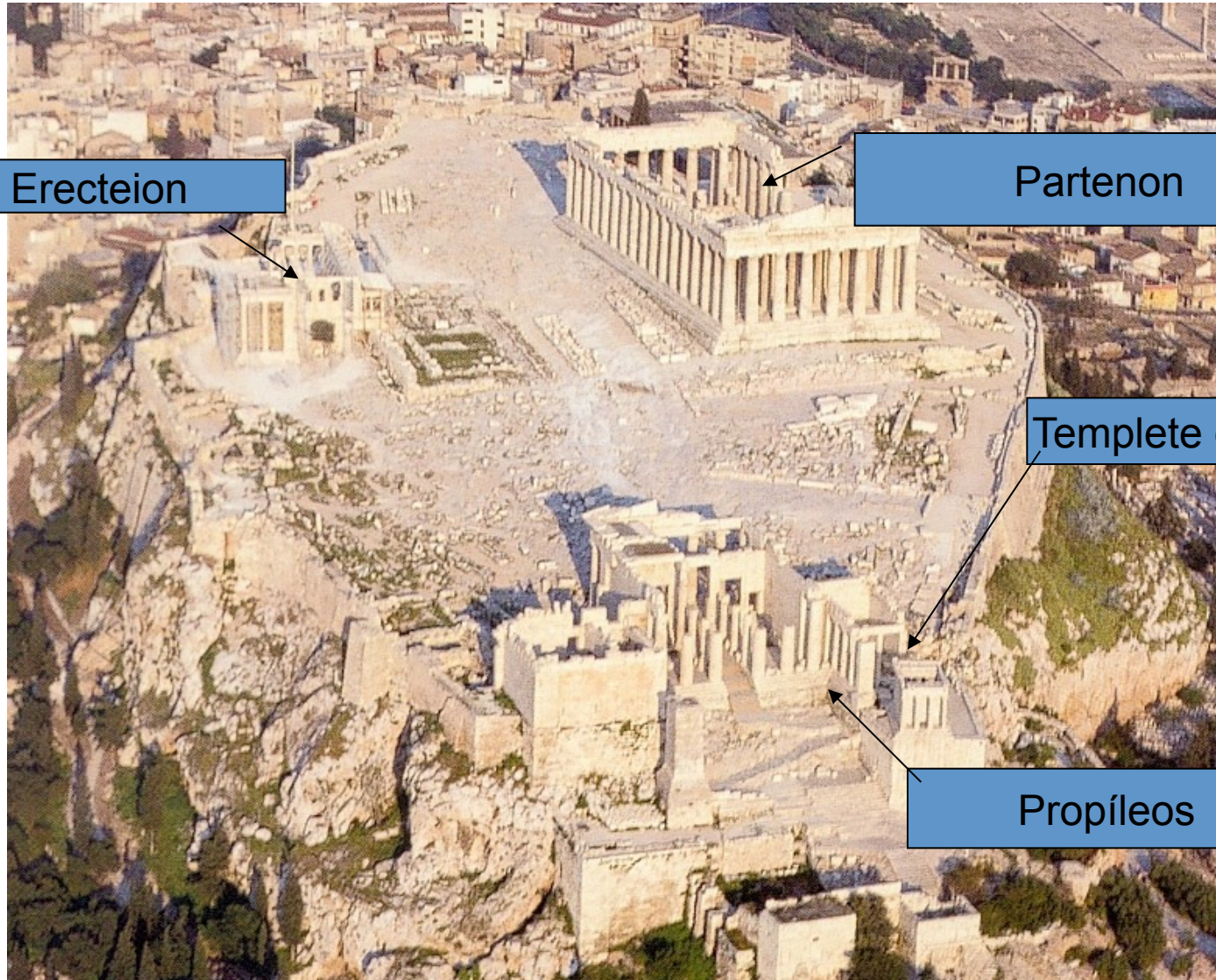

BLOQUE 1.-

Raíces da arte europea: o legado da arte clásica. Grecia.

- **TEMA 1.- A Arquitectura grega. As ordes. A Acrópole de Atenas**
- **TEMA 2.- A evolución da escultura**

Acrópolis

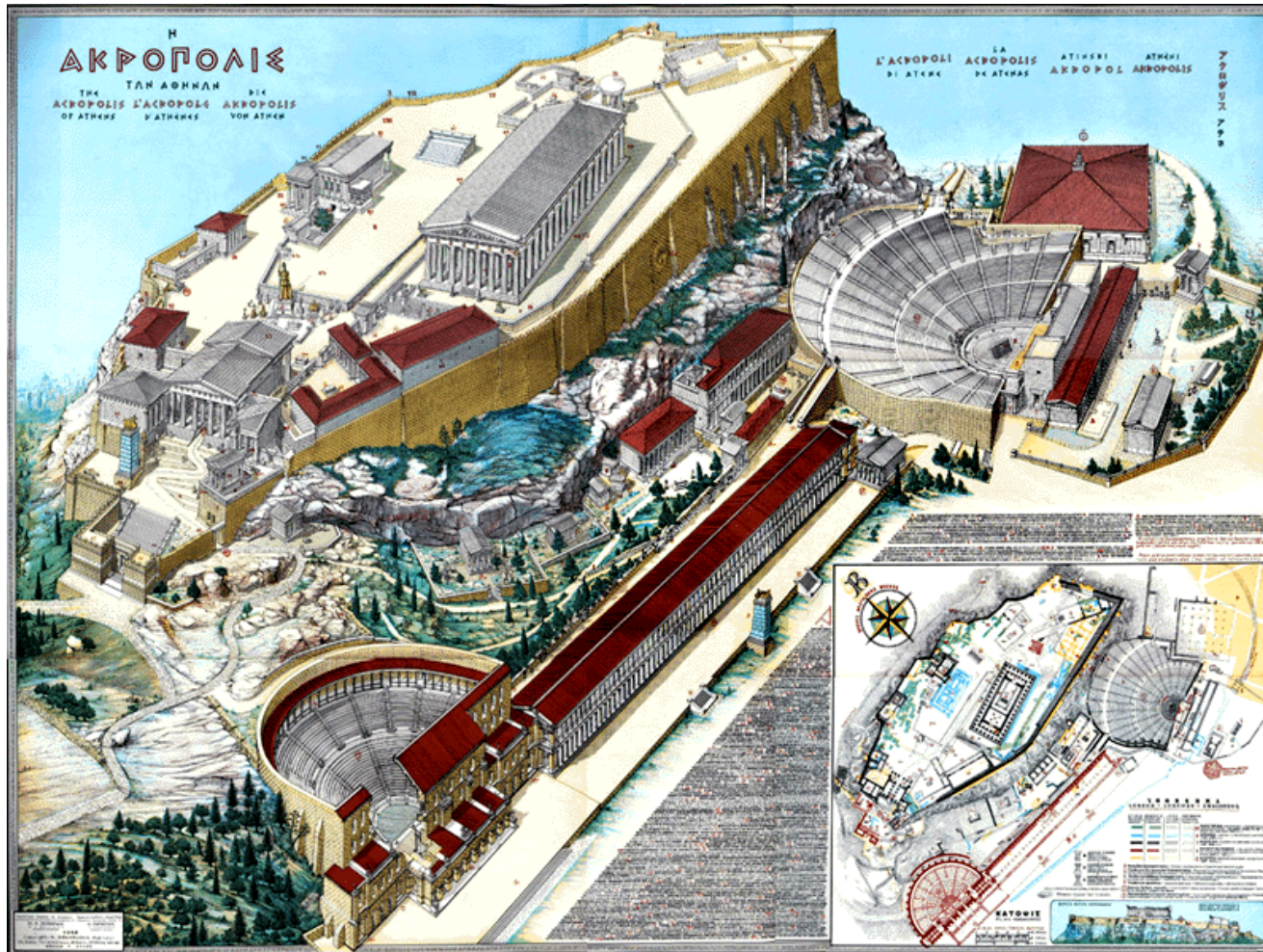
Erechtheion

Parthenon

Temple de A. Niké

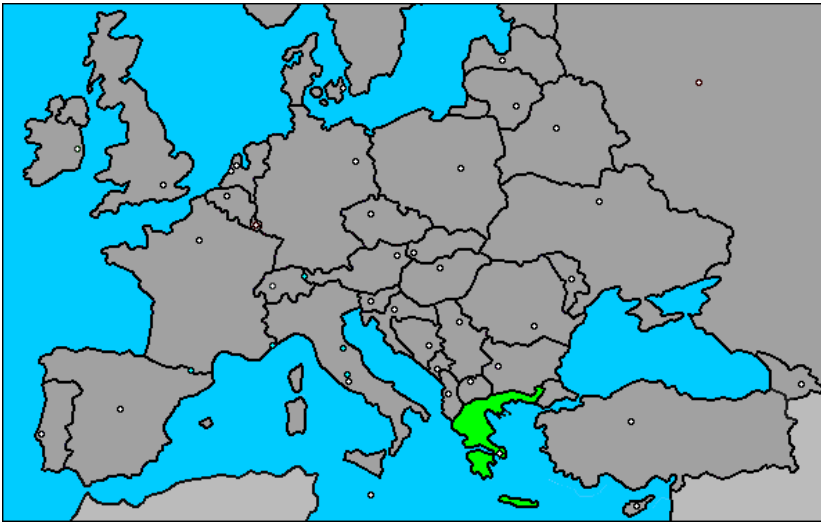
Propíleos

Reconstrucción

Contexto socio-cultural

Orixe do Mar. Noia

Contexto socio-cultural

A Civilización grega é a **base da cultura occidental actual**.

En Grecia nace a filosofía, a historia, a física ou a xeografía, progrésase na matemática e na creación artística.

Alí póñense as bases da arte posterior.

- *Herodoto*
- *Sófocles*
- *Platón*
- *Aristóteles*
- *Fidias*

Contexto socio-cultural

- Cunha orografía accidentada, un solo pouco fértil
- e un clima de fortes contrastes, pronto tiveron que saír e estenderse polo Mediterráneo

A civilización grega floreceu nunha das **penínsulas máis pobres** do Mediterráneo, a península dos Balcáns, e nas illas do Exeo.

Colonias gregas

COLONIAS GREGAS E FENICIAS

 Zonas de influencia da colonización grega

 Zonas de influencia da colonización fenicia

Debido as difíciles condicións naturais os gregos pronto tiveron que iniciar un proceso de expansión a través das costas do Mediterráneo. Deste xeito crearán un imperio colonial, a Magna Grecia.

A súa historia divídese en tres etapas:

- Etapa arcaica: séculos VIII e VI a. C.
- Etapa clásica: V e IV a de C.
- Etapa helenística: séculos III e o II a C.

Os inicios desta civilización hai que relacionalos con **mundo cretense e micénico (prehelénicas)**

A **invasión dos dorios** provocou a fin desta época (destrución) e o comezo dunha **etapa oscura** que durou ata o século VIII a C .

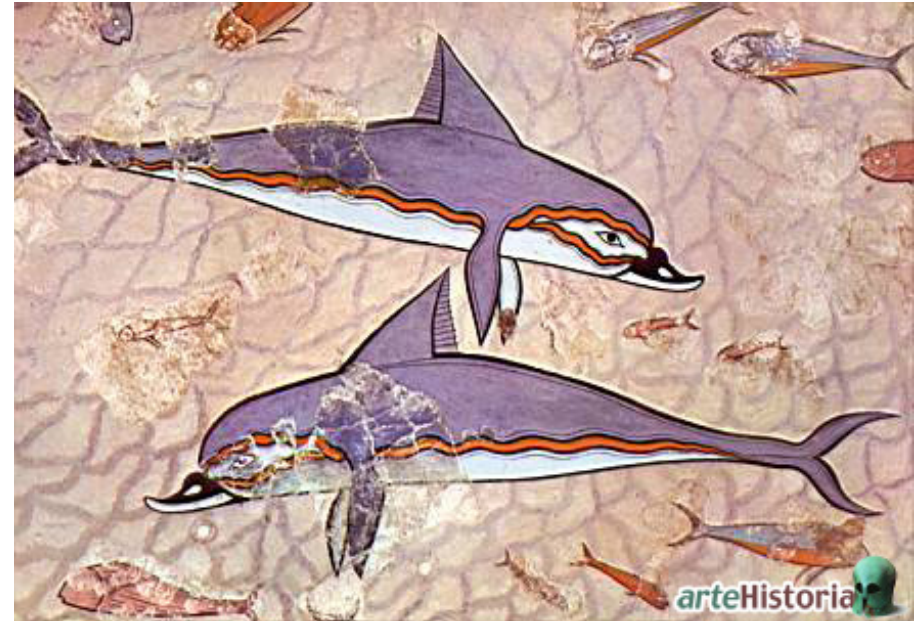
A partir deste momento comezan grandes transformacións económicas e sociais que configuraron esta orixinal civilización.

- Antecedente da arquitectura grega
- Influencia do megarón micénico

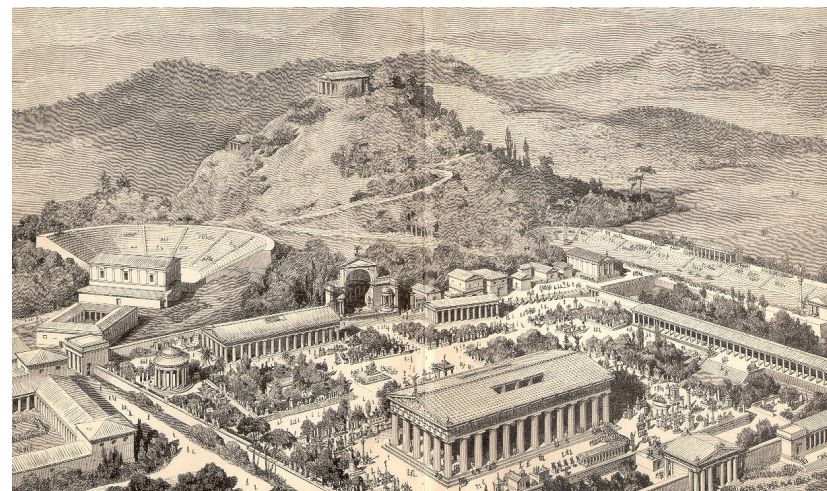
Pazo de Cnosos

Os caracteres que definen a cultura grega poderían resumirse no seguinte:

1.- Organización en Polis.

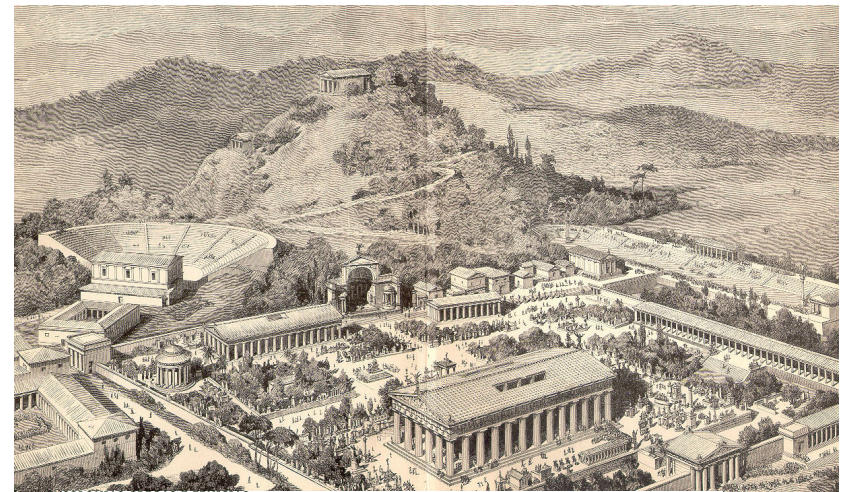
**2.- Pensamento grego,
orixinal**

Os caracteres que definen a cultura grega poderían resumirse no seguinte:

1.- Organización en polis-evolución

- Grecia estaba politicamente organizada en **POLIS**, as **ciudades-estado**. O **idioma**, a **relixión**, a **arte...eran os elementos comúns**. No século V a C chocaron cos Persas nas chamadas **Guerras Médicas**. **Vencen os gregos (atenienses) e esto écheos de optimismo xa que supuña o triunfo do seu ideal de *sophrosyne*, o triunfo da orde sobre o caos.** (o caos eran os persas). Esta victoria supón o inicio da etapa máis esplendorosa da civilización e coincide coa construción da Acrópole.
- A finais do V aC a competencia entre as polis provoca as **Guerras do Peloponeso** que supoñen a fin do esplendor e o comezo do declive económico e político.
- Xa no IV Filipo de Macedonia e Alexandre Magno crearán un enorme imperio. Será o chamado Helenismo.

COLONIAS GREGAS E FENICIAS

■ Zonas de influencia da colonización grega ■ Zonas de influencia da colonización fenicia ● Colonias gregas ● Colonias fenicias

Guerras Médicas

Conflitos bélicos

- Guerras Médicas
- Guerras do Peloponeso

No ano 499 as cidades gregas de Xonia apoiadas por Atenas sublévanse contra o rei persa Darío

O estado persa era o CAOS e ameazaban con trastornar unha vida familiar e ordenada.

*Ás cidades xonias rebeláronse apoiadas pola Grecia peninsular. Os gregos **venceron nestas Guerras***

*Isto supuxo gañar a liberdade de ser gregos. Loitaron pola súa liberdade, polas súas casas, a súa honra persoal, a súa particular forma de vida e o **seu ideal de sophrosyne: foi o triúnfo da orde sobre o irracional e esta vitoria encheunos de confianza e optimismo***

2.-Pensamento grego

Toda a arte grega faise a medida e ao servizo do home.

Fronte a civilizacións como a exípcia onde os reis son deuses, os gregos teñen unha concepción diferente.

Non cren que a vontade dun só home poida dirixir os designios de todos e iso amosarano na súa organización e na súa arte, sen colosalismo.

2.-Pensamento grego

2.- O Pensamento grego

a)

o pensamento grego caracterízase por ser **antropocéntrico** e por ter un **concepto propio de beleza**.

Que significa que domine o antropocentrismo???

“O home é a medida de tódalas cousas” como afirmou o filósofo Protágoras.

o home é a medida de todas as cousas

Protágoras

b)Concepto de beleza

A arte grega **busca** acadar o que eles entendían por beleza.

É unha beleza ideal, é unha beleza que nace do pensamento racional e froito do estudo.

Frases como a que aparece a continuación son indicativas da mentalidade grega

Os ateniense amamos o fermoso con moderación.

Pericles

A arte grega será unha imitación da natureza **pero buscando** acadar o seu ideal de beleza

- En frases coma esta vemos o seu concepto de *beleza: Harmonía entre as partes e o todo*
- *os atenienses amamos o fermoso con moderación*

Como representas esa beleza????

Buscaron a **cuantificación desta harmonía** (proporción áurea) na que se amosa as proporcións matemáticas que regulan a vida.

Estas proporcións, os gregos aplicábanas en templos, columnas, capiteis, cerámicas, escultura.... e así acadaban a perfección e polo tanto a beleza.

A beleza:

Harmonía entre as partes e o todo

Conclusión

Para concluir decir que os artistas gregos gozaron de **consideración social** e de **certa liberdade creativa** que lle permitiu o progreso e evolución da arte.

Polo tanto Grecia **aporta**

1. **Organización en polis**
2. **antropocentrismo,**
3. **pensamento crítico** como principio reitor do saber (**racionalismo**)
4. e a **búsqueda da beleza ideal** por medio da **proporción, o equilibrio e a harmonía.**

Estas son as **tres características** que definen a arte grega e que se manifestarán en arquitectura , pintura e escultura

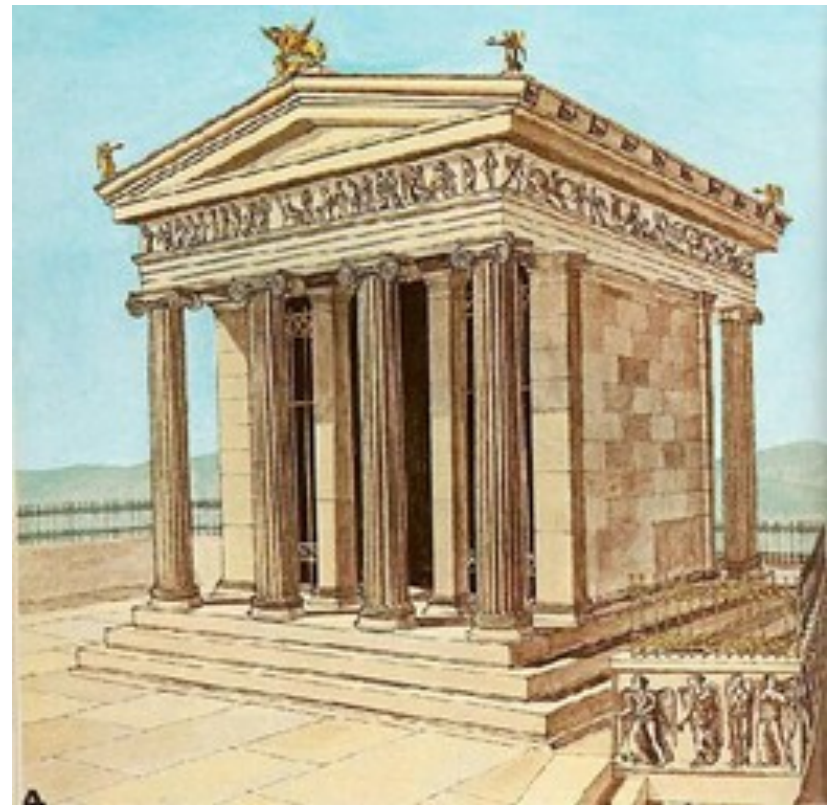
ARQUITECTURA GREGA

ARQUITECTURA

Caracteres xerais

O antropocentrismo reflictese na arquitectura en:

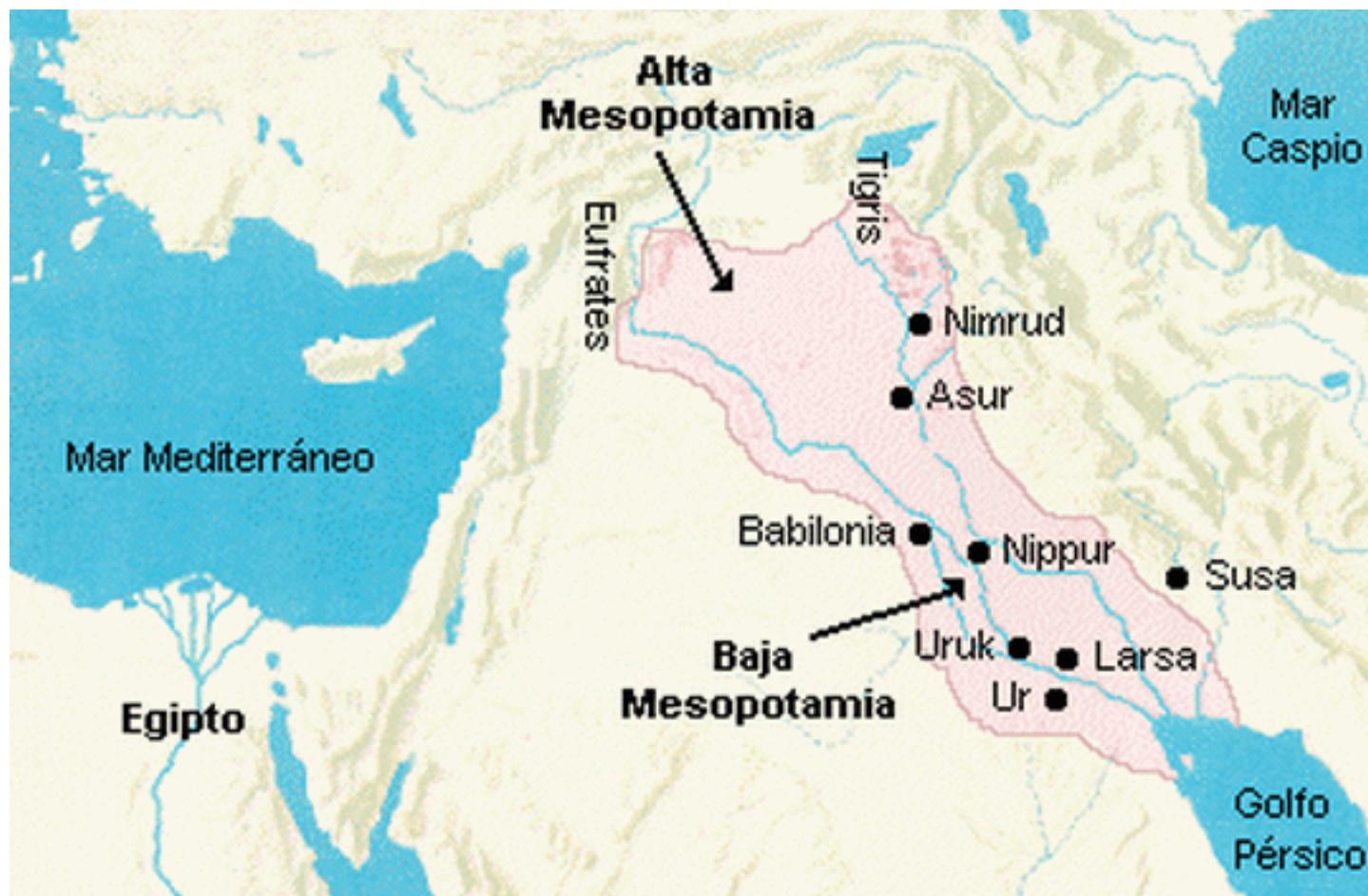
- a inexistencia de obras colosais

CIUDADES SUMERIAS

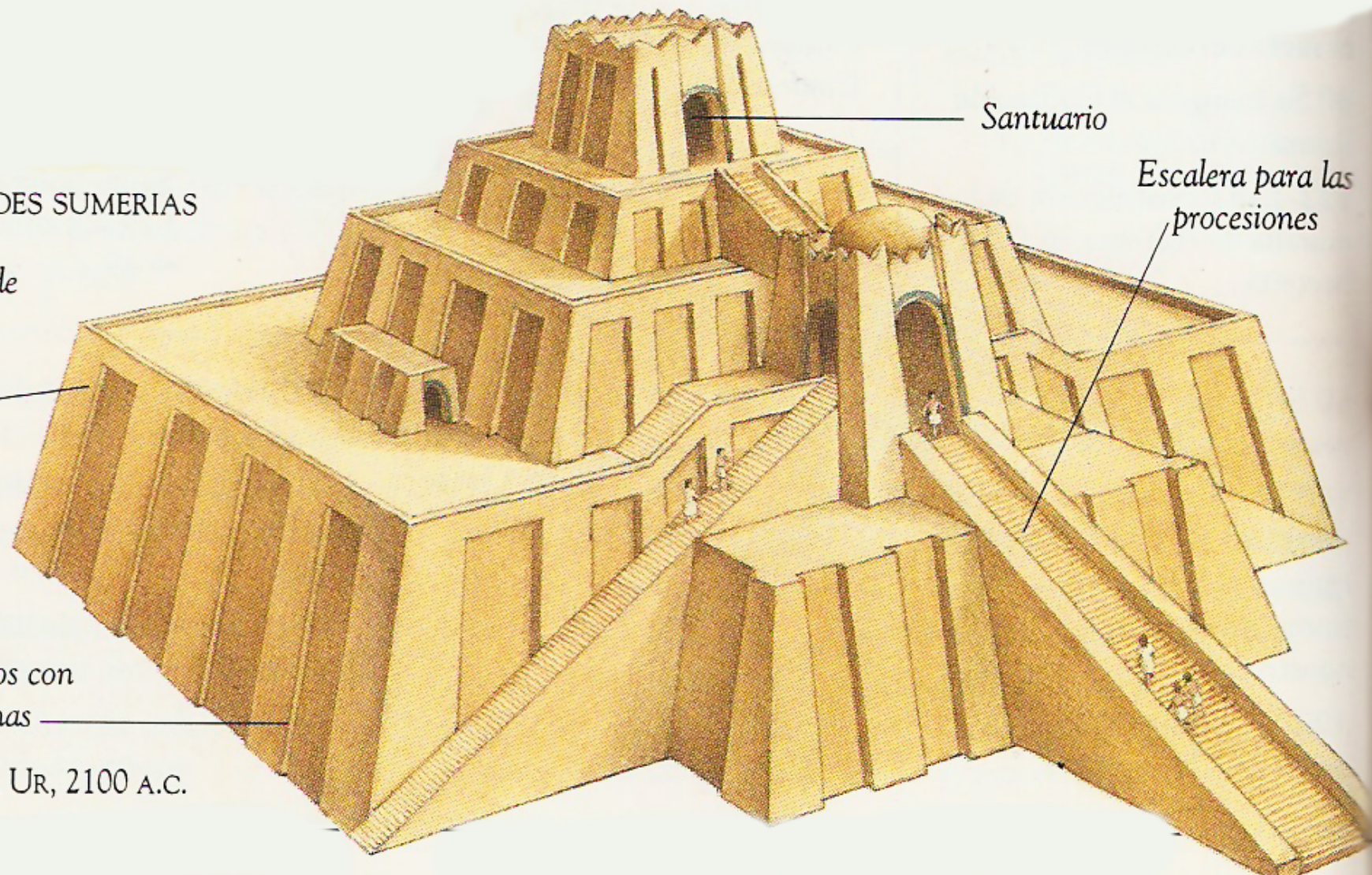
Muros de ladrillos secados al sol

Muros decorados con hornacinas

ZIGURAT, UR, 2100 A.C.

Santuario

Escalera para las procesiones

ARQUITECTURA

Os trazos que a caracterízan son:

Escala humana/ sistema adintelado

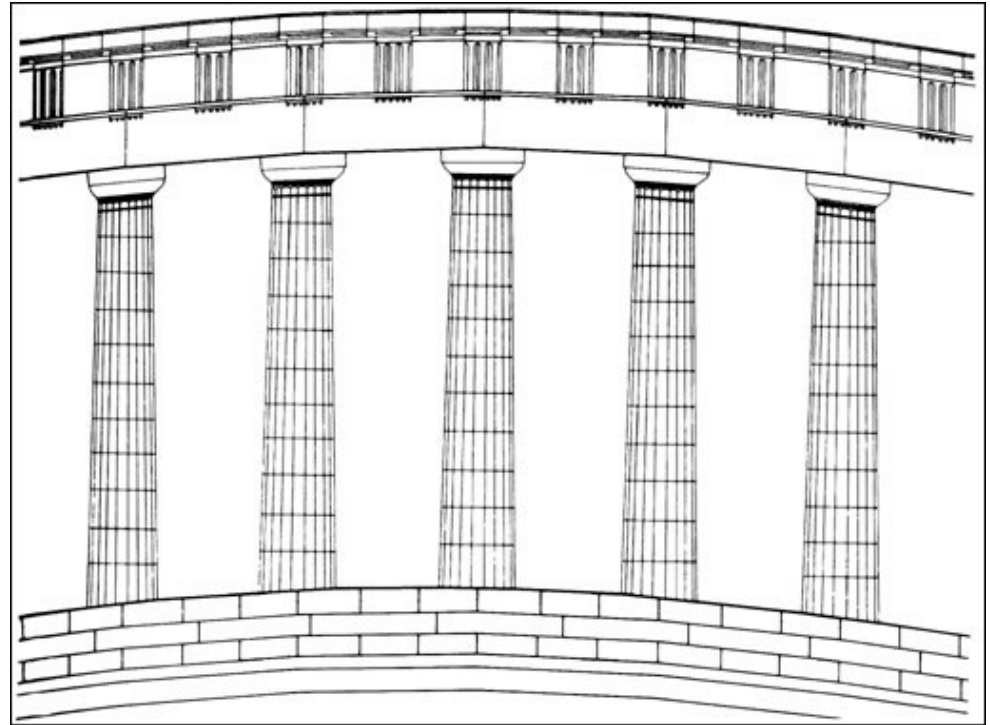
- **sillares regulares sen argamasa.**
- **creacion das ordos** (dórica, xónica e corintia)
- a **perfección técnica** que se manifesta no perfecto pulimento dos muros e na realización das **correccións ópticas** precisas para que o edificio resulte perfecto na súa visión
- Realizada con **harmonía e a proporción entre os diversos elementos**
- **A concepción escultórica da arquitectura** pois está pensada para ser vista e non tanto para ser vivida.
- **En Grecia nace o concepto de urbanismo**, é dicir a relación entre o construído e o espazo natural
- Ser edificios **adintelados**, e usan a **policromía e a escultura como decoración**

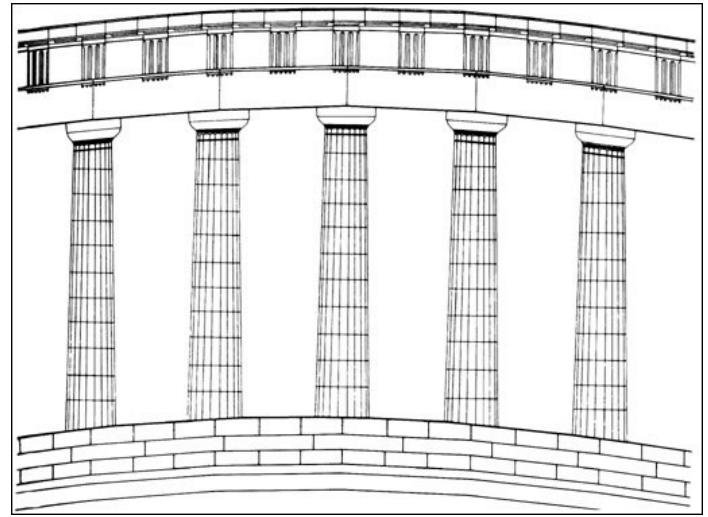

Correccións ópticas para acadar a harmonía visual

Complexos cálculos matemáticos para acadar a harmonía visual:

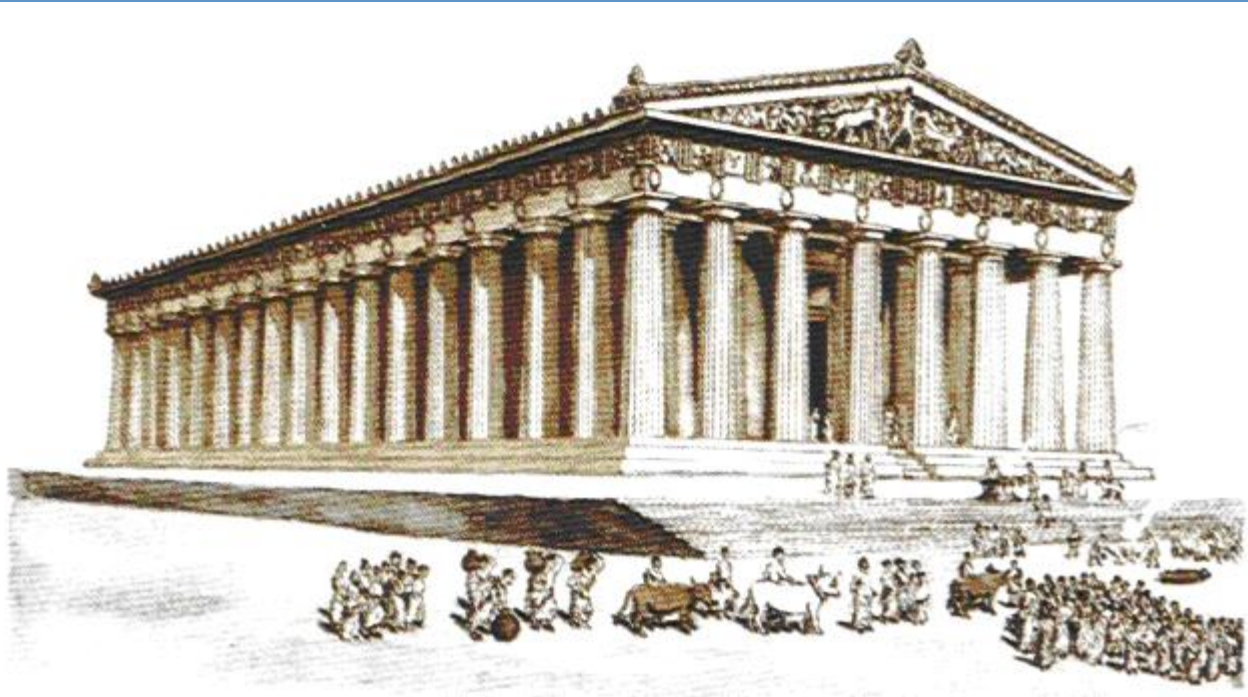
- *curvaturas do estilóbato e arquitrabe*
- *inclinación cara o interior das paredes da naos*
- *éntase nos fustes*
- *variedade na profundidade das estrías, diferentes intercolumnios.*
- *Con elas acada a harmonía que é a base da beleza.*

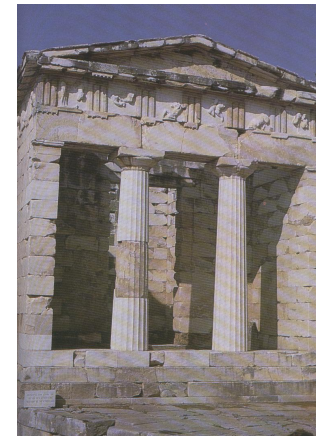
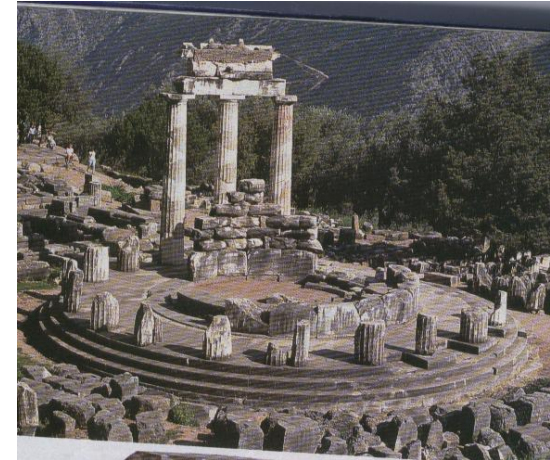
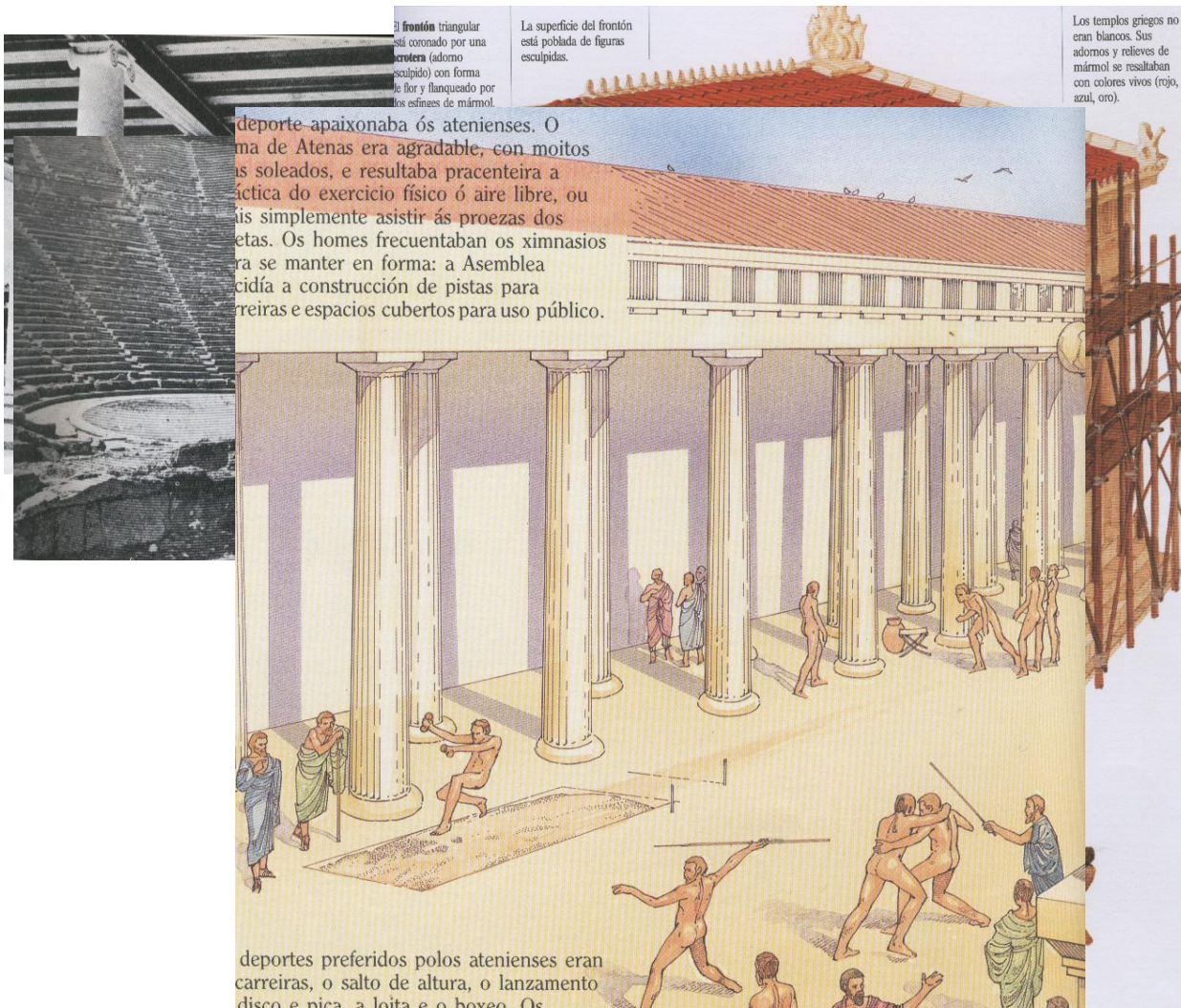

ARQUITECTURA

tamén a concepción escultórica da arquitectura pois está pensada para ser vista e non tanto para ser vivida, é dicir importa o exterior non o interior. En Grecia nace o concepto de urbanismo

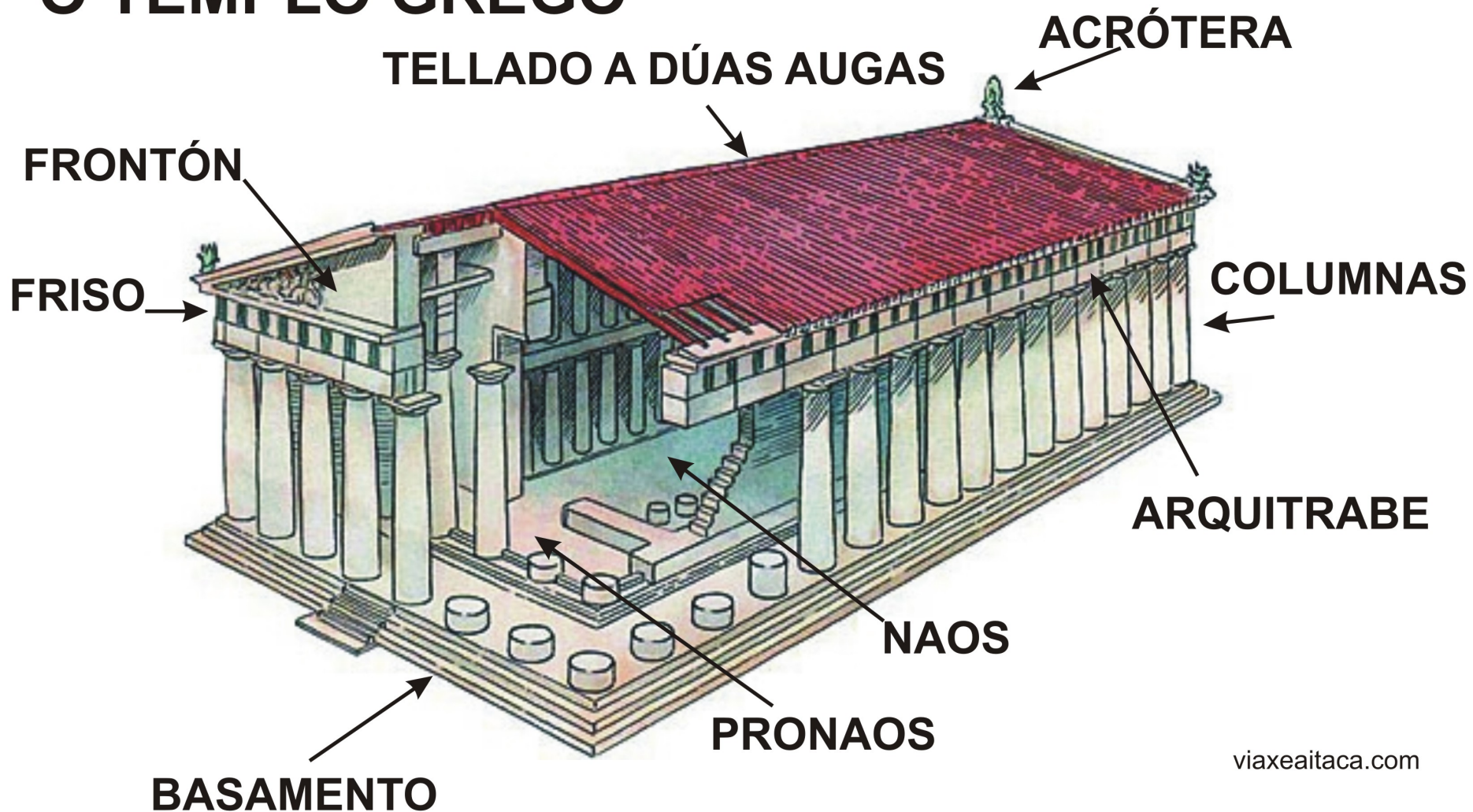
Tipoloxías construtivas

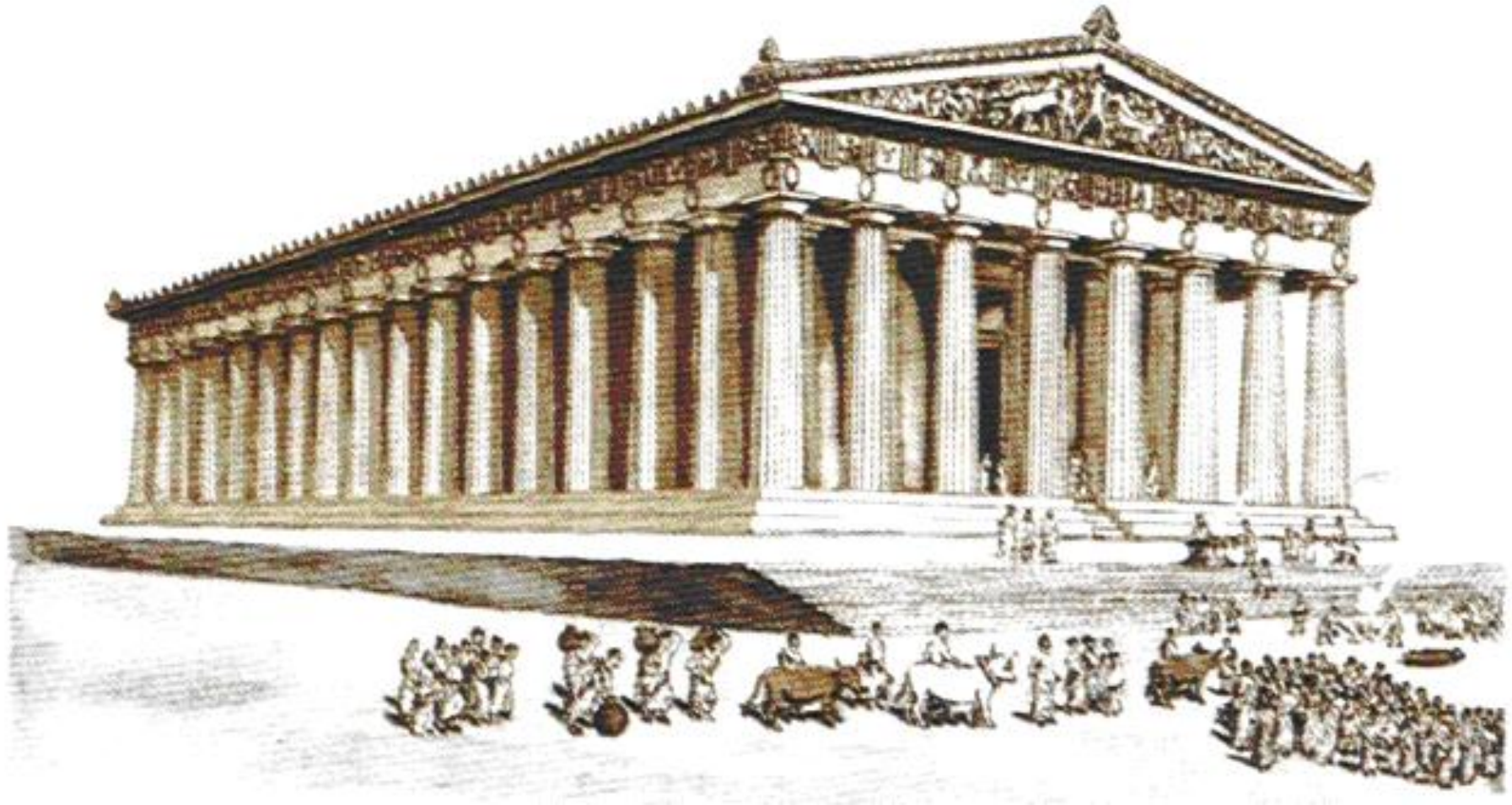

Edificios en relación a estrutura da polis e as exixencias da vida comunitaria (en relación ao papel político do home en Grecia).

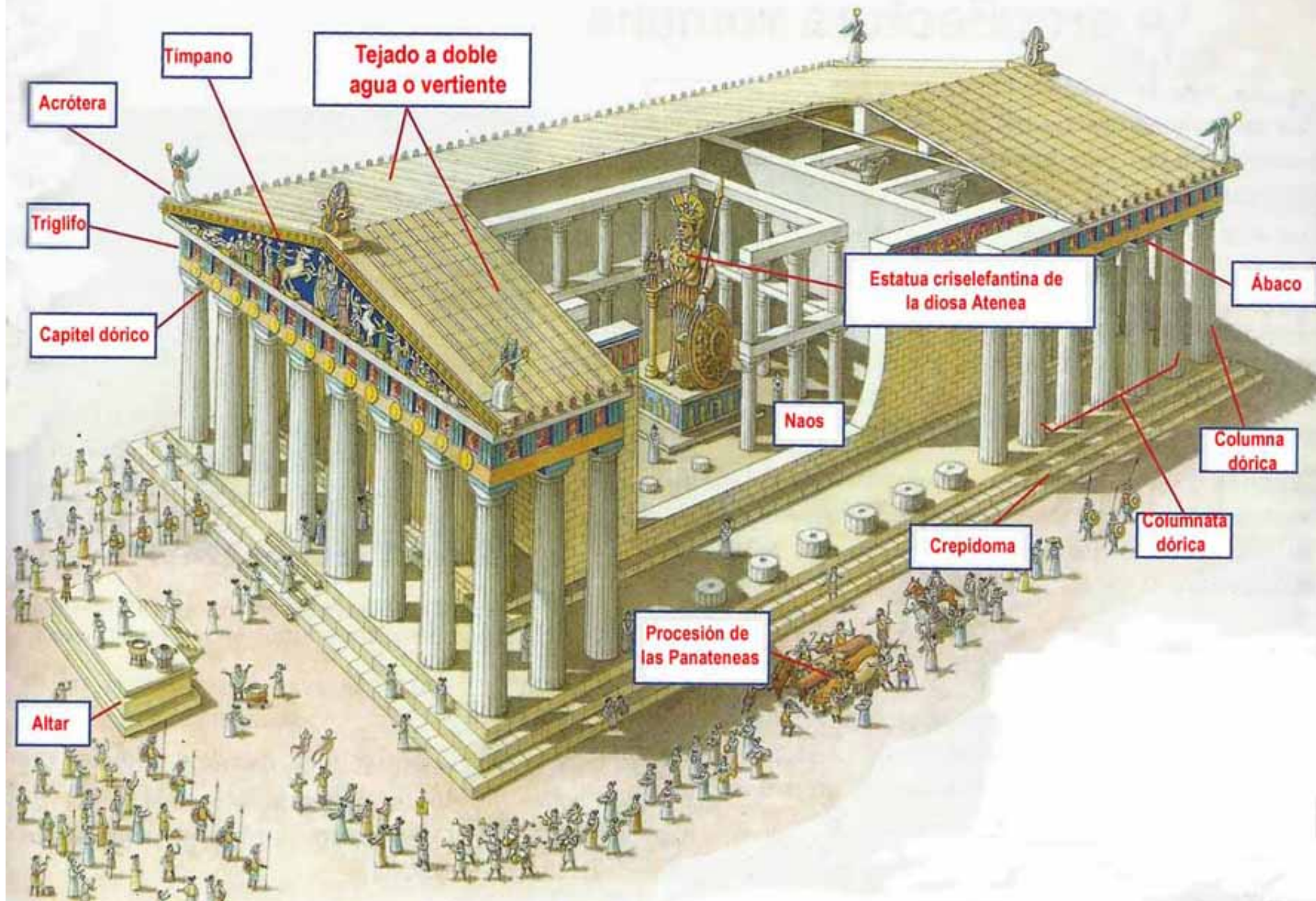
É claramente unha arquitectura feita a escala humana

O TEMPLO GREGO

Escala humana

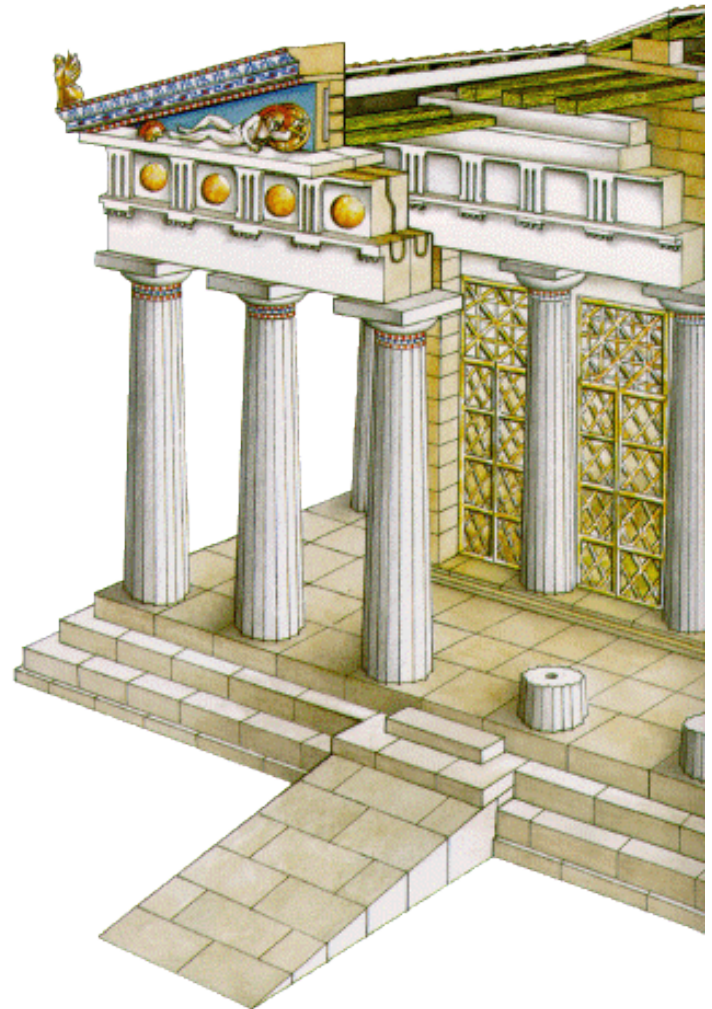

Arquitectura relixiosa: O templo grego

É a construción máis destacada

Función

- Serve para **albergar a estatua da divindade**
- Non é un recinto para acoller aos fieis
- O pobo acode ao templo en procesión e congregábanse no exterior arredor de altares.

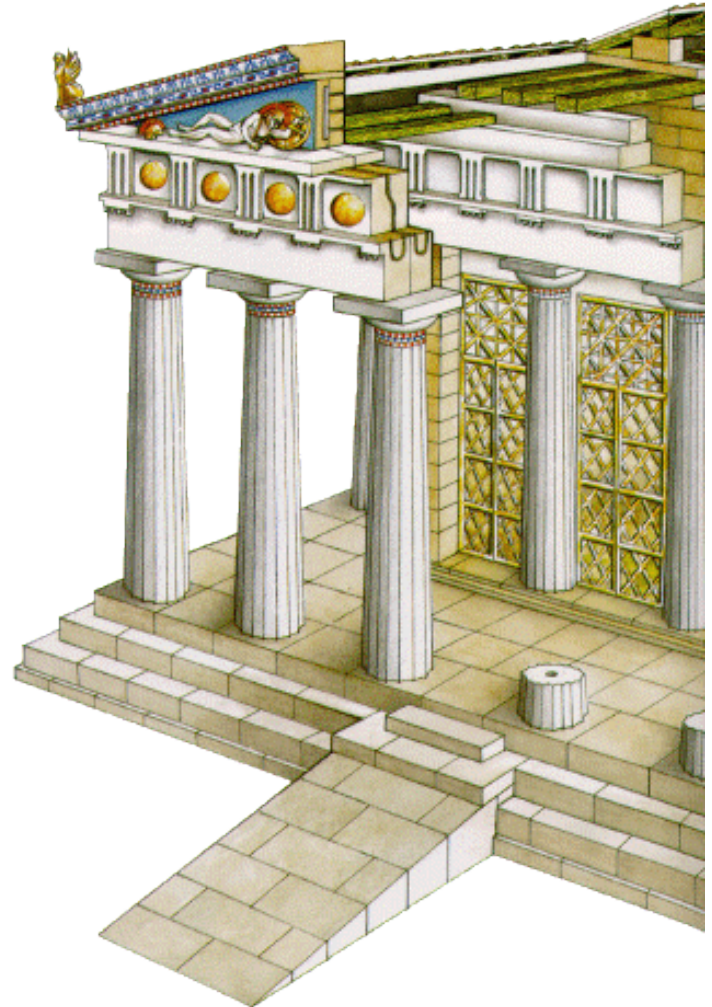

Arquitectura relixiosa: O templo grego

É a construción máis destacada

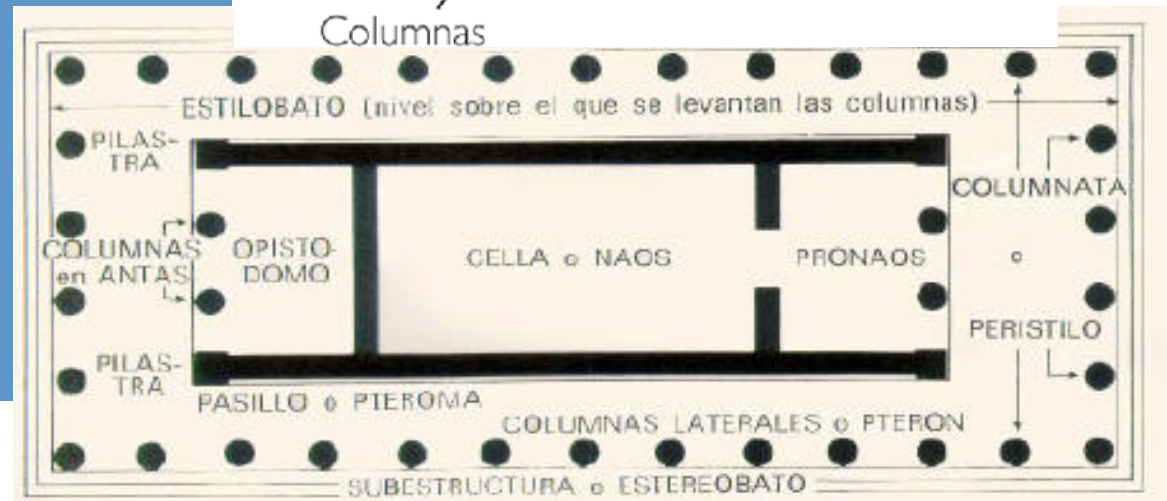
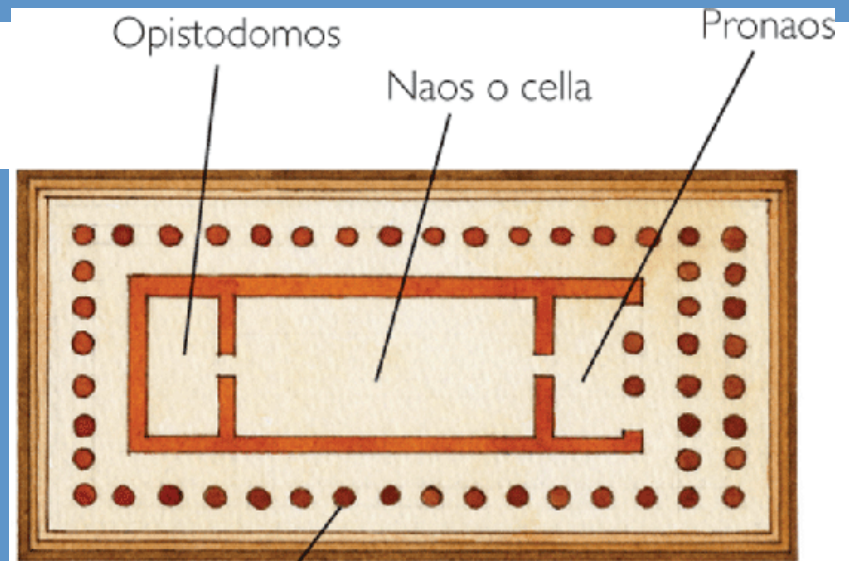
Material

- Os primeiros construíronse en madeira pero logo empregouse o ladrillo e finalmente a pedra (mármore).
- Úsanse mármore policromados (azul, vermello, dourado) con sillares unidos con grapas

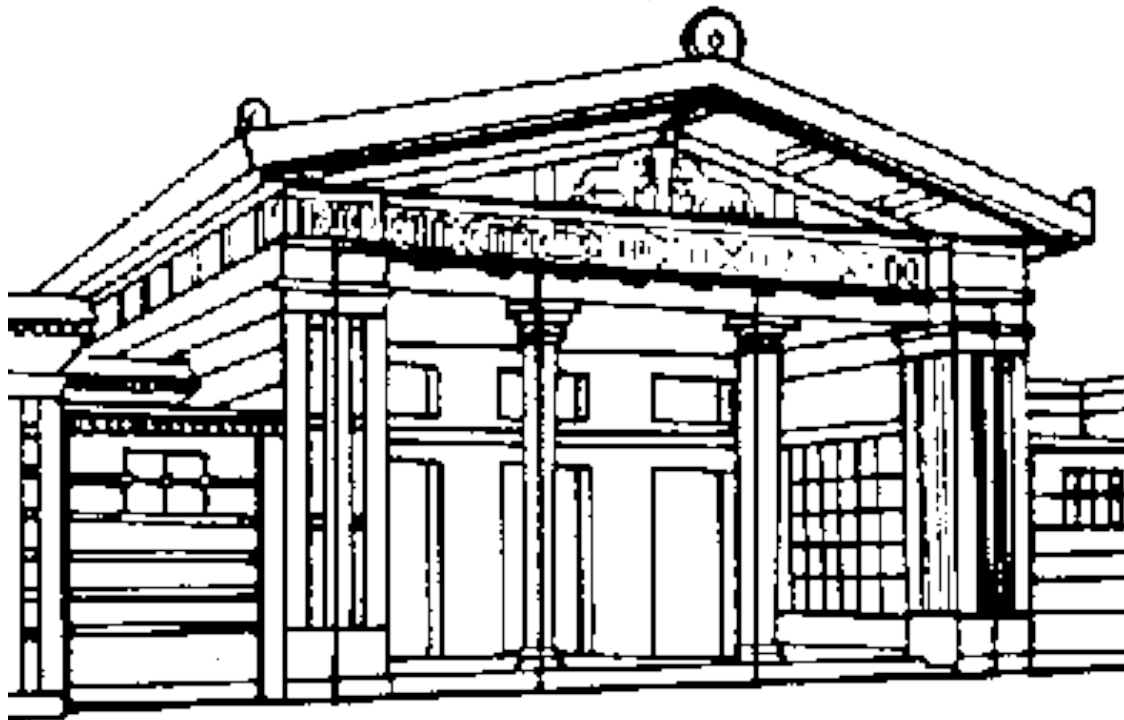

forma

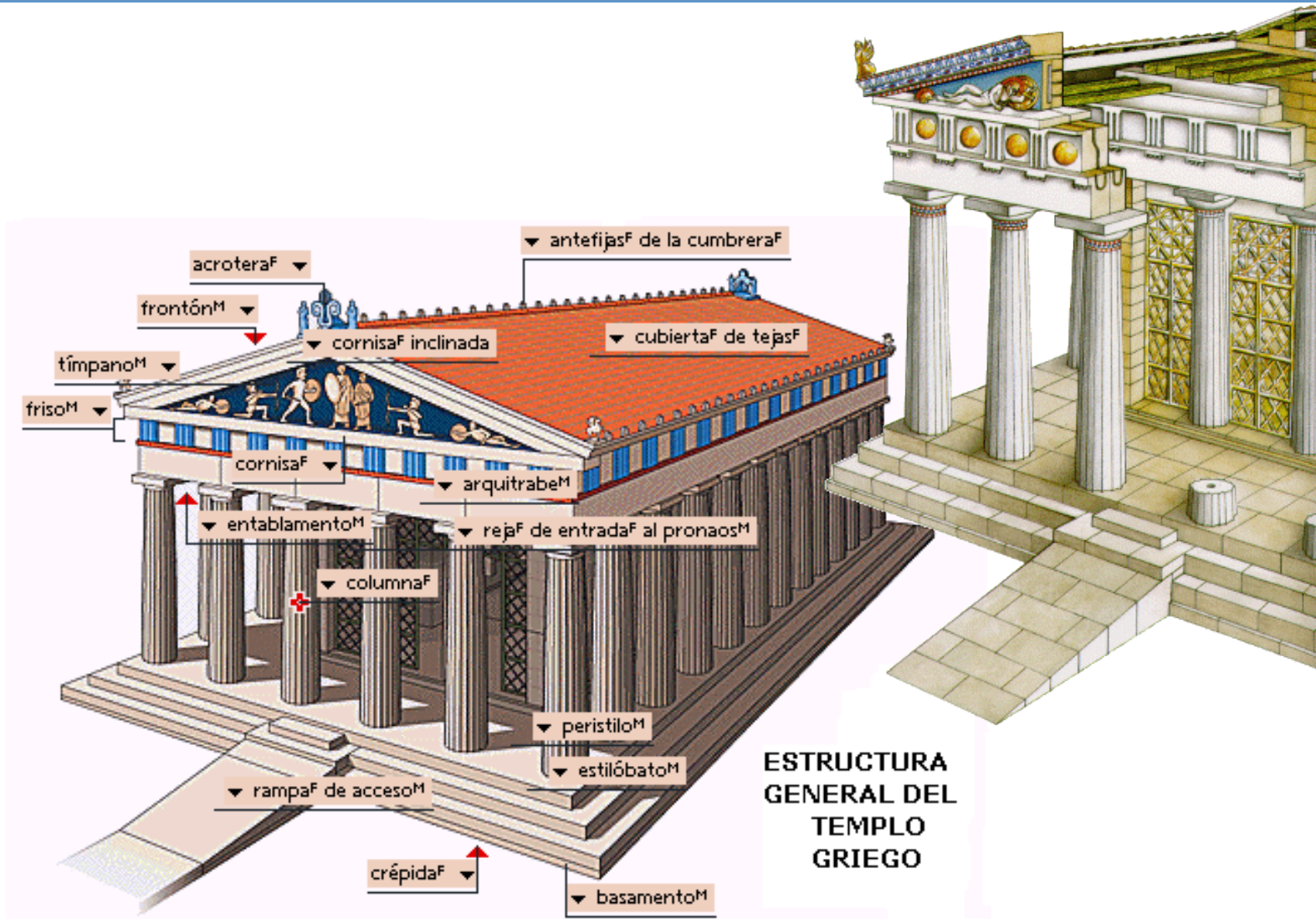
- A planta do templo grego soe ser rectangular
- Rodeada por columnas
- Sobre gradas

A forma do templo máis común deriva do Megarón micénico

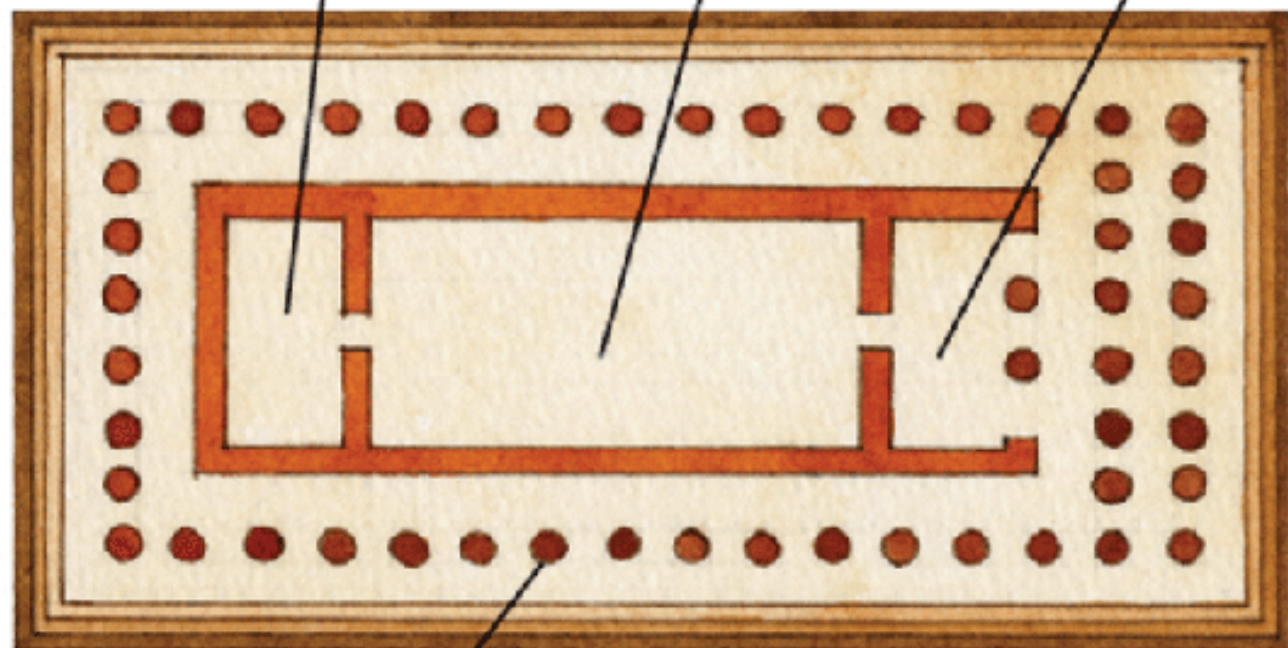
Está concibido como unha galería de columnas arredor do santuario

Opisthodomos

Pronaos

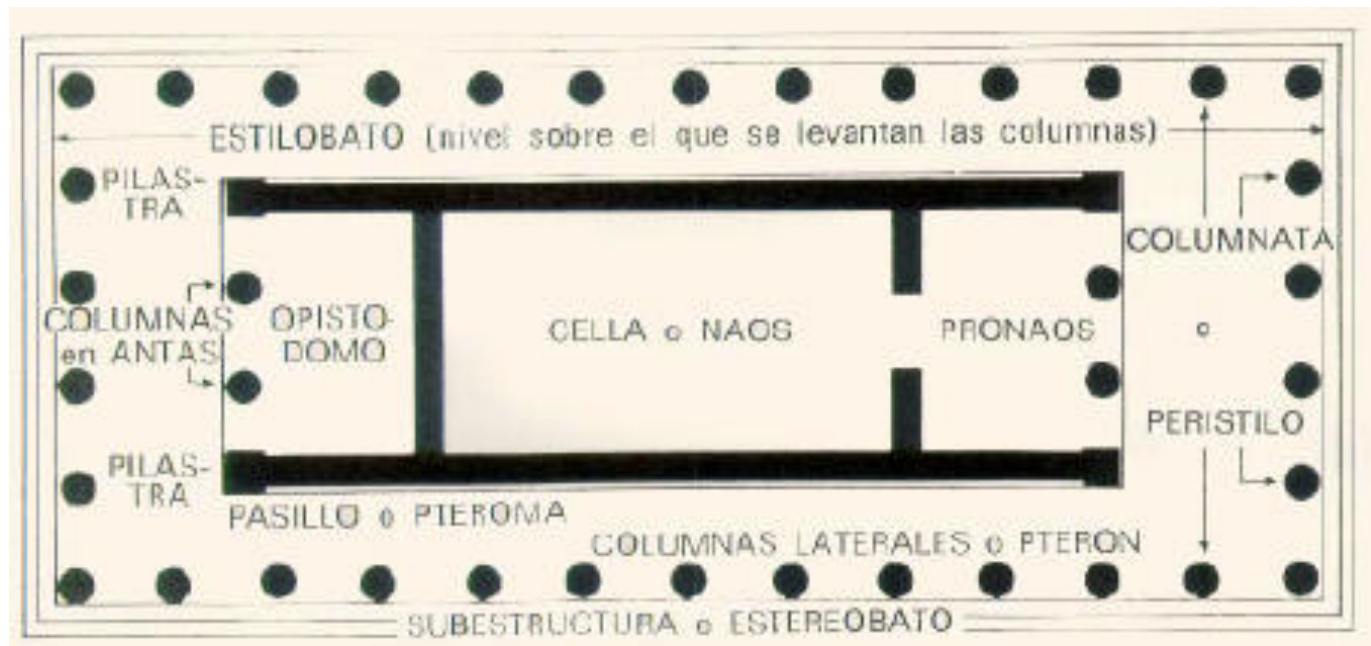
Naos o cella

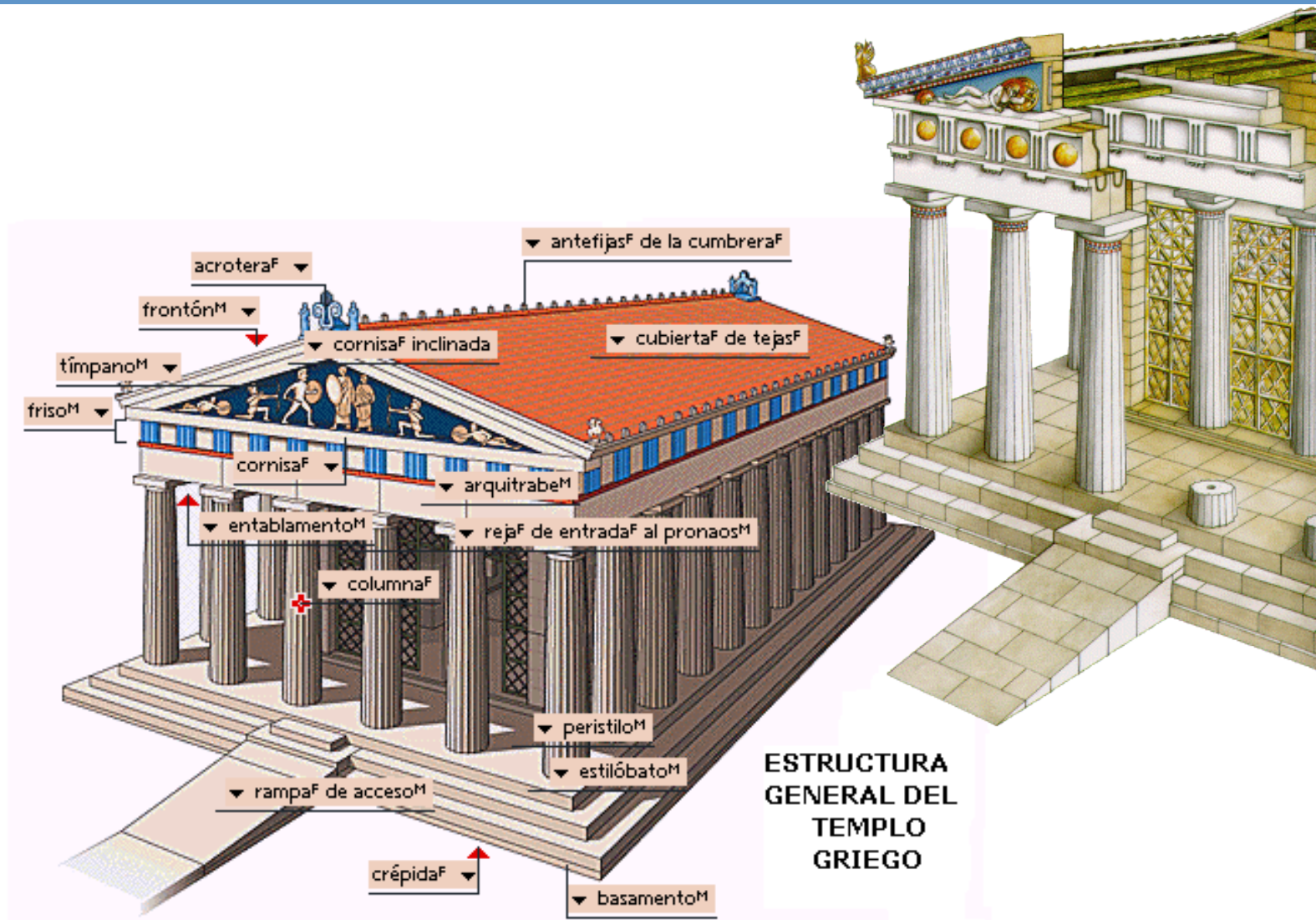
Columnas

Partes do templo

- Pronaos: entrada
- Naos= cella: espazo sagrado. imaxe
- Opistodomos: nave posterior, incomunicada, para o tesouro

o seu remate é unha cuberta a dúas augas e frontóns nas fachadas menores

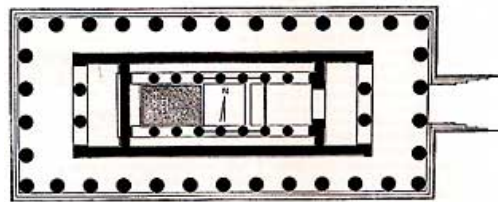
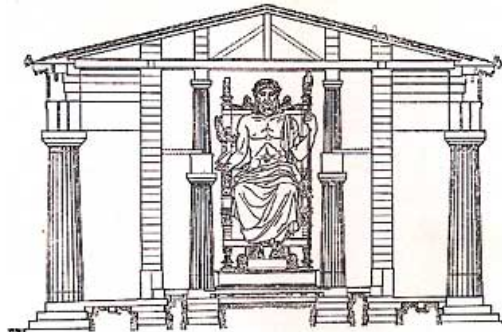
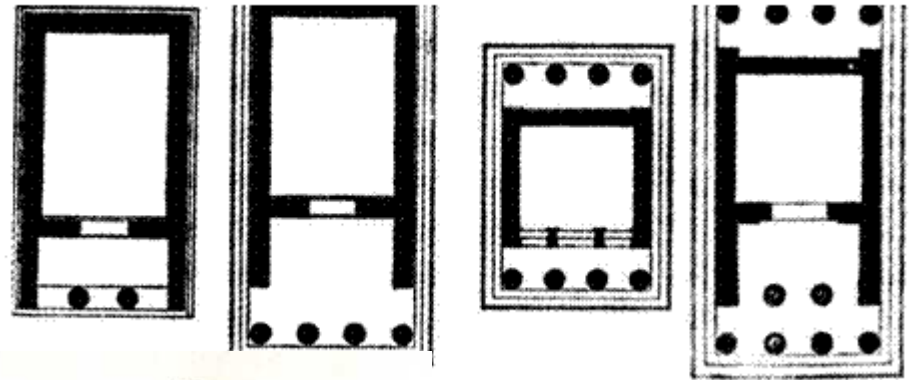

Tipos

Como hai variedade de tamaños faise unha clasificación por número de columna na fachada.

- *Dístilos*
- *Tetrástilo*
- *Hexástilo*
- *Octástilo*
- *Decástilos*

De izquierda a derecha, templo In Antis, Próstilo y dos templos Anfiprostilos

Se atendemos á disposición das columnas

IN ANTIS: posee dos columnas sosteniendo el tejado del porche, situadas entre las antae o pilastras que rematan las paredes laterales de celda

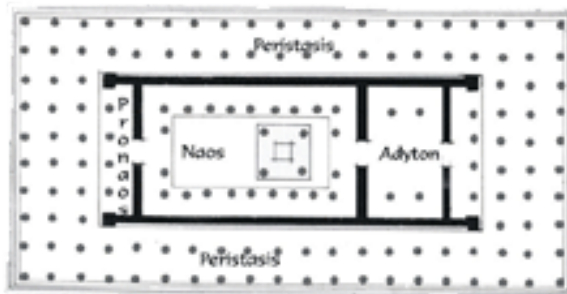
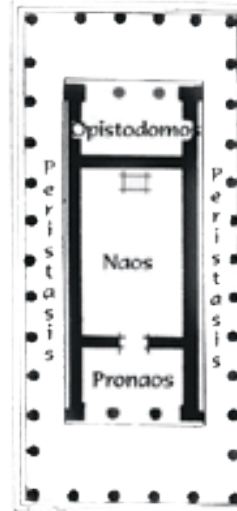

PRÓSTILO: las columnas aparecen en la fachada principal

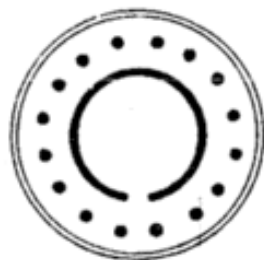

ANFIPRÓSTILO: el templo tiene columnas en ambas fachadas

PERÍPTERO el templo esta rodeado por columnas por los cuatro lados

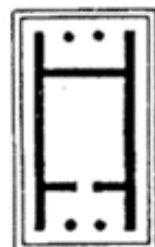
DÍPTERO el templo esta rodeado por una doble columnata por los cuatro lados

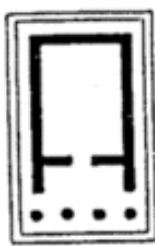
Tholos

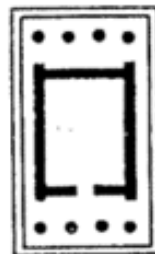
in Antis

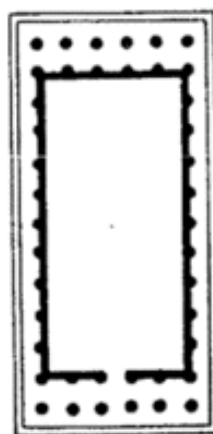
in doppio Antis

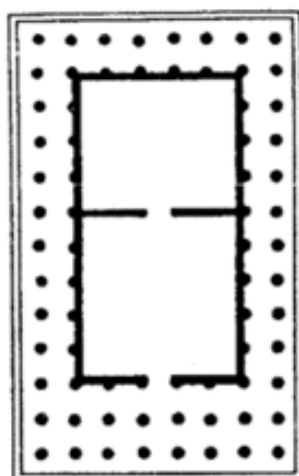
Prostilo

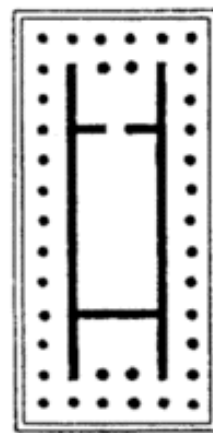
Anfiprostilo

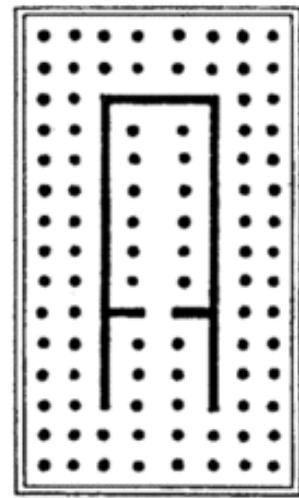
Pseudoperiptero

Pseudodiptero

Periptero

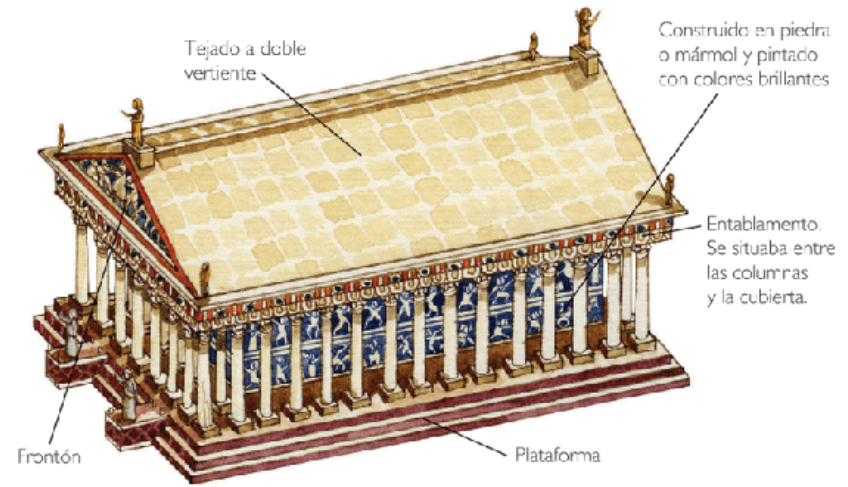
Diptero

C.Sabucedo. IES Virxe do Mar. Noia

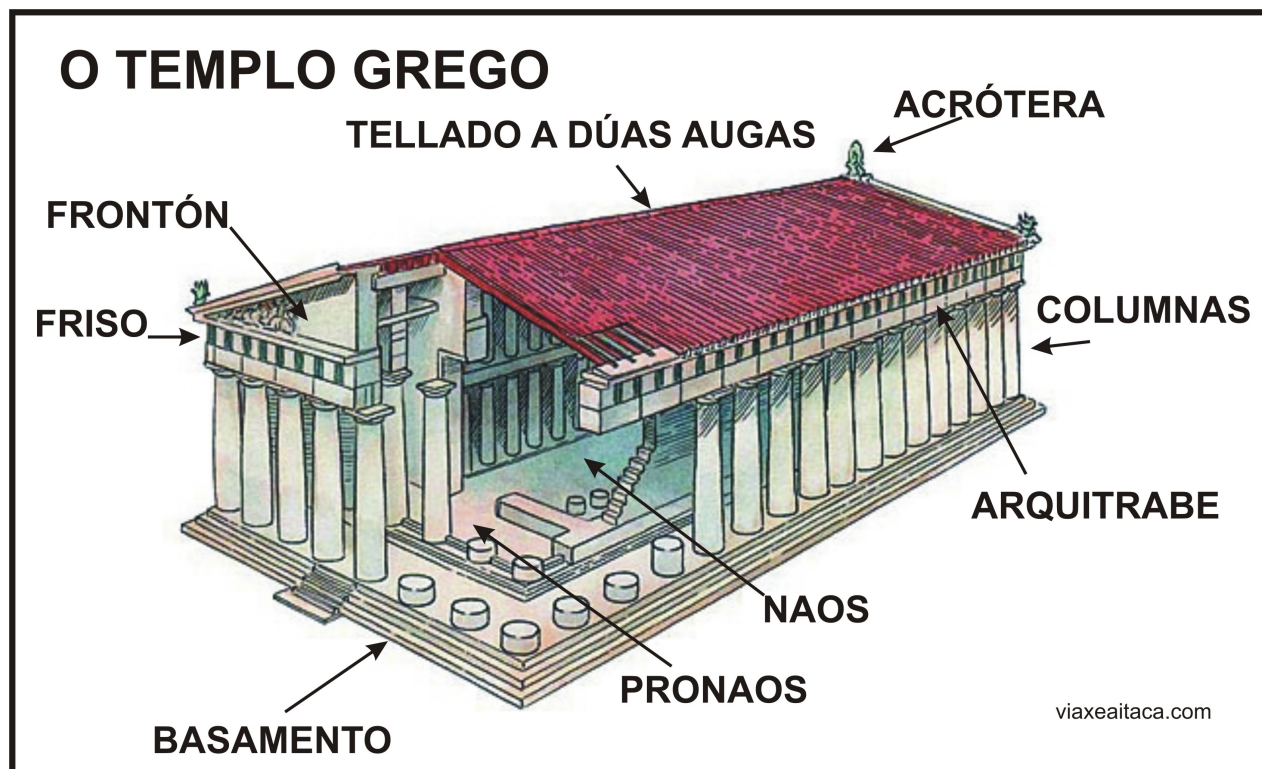
Elementos constructivos

- **Elementos decorativos:** relevos e pinturas distribuídos de xeito que non impidan a visión.
- Así temos esculturas nos frontóns e pinturas nas métopas e frisos –azuís e vermellos-

Para concluir:

- O templo constrúese pensando na súa integración no espazo externo cun concepto escultórico no que non se valora o espazo interno.
- Construído dacordo ás ordes arquitectónicas

- *"El templo griego se caracteriza por un defecto muy importante y por una supremacía indiscutible a través de toda la historia. El defecto consiste en la ignorancia del espacio interno; la gloria en la escala humana. (...)"*

- ***El espacio interno del templo griego no fue nunca pensado creadoramente porque no respondía a funciones e intereses sociales: más bien era un espacio sencilla y literalmente cerrado, y el espacio interior así encerrado es, justamente característico de la escultura. El templo griego no estaba concebido como la casa de los fieles, sino como la morada impenetrable de los dioses. Los ritos se desarrollaban en el exterior entorno al templos y toda la atención y el amor de los escultores-arquitectos fueron dedicados a embellecer el exterior.(...) La historia de la arquitectura de las acrópolis es esencialmente una historia urbanística, triunfa por la humanidad de sus dimensiones y proporciones y de su escala por las insuperadas joyas de gracia escultórica reposada y reposaste terminada en su abstracción olvidada de todo problema social autónoma en su fascinación contemplativa e impregnada de una dignidad espiritual nunca más alcanzada.***

**BRUNO ZEVI "Saber ver la arquitectura"
Ed. Poseidón, Barcelona ,1971(4ª ed.)páginas
citadas**

Obra:Partenón
Identificación

- **Obra:**Partenón
- **Autor:** Ictinos e Calícrates, Fidias, Pericles(promotor)
- **Cronología:** V a.C. (447-430 a.C.)
- **Estilo:** arquitectura grega clásica

A Acrópolis

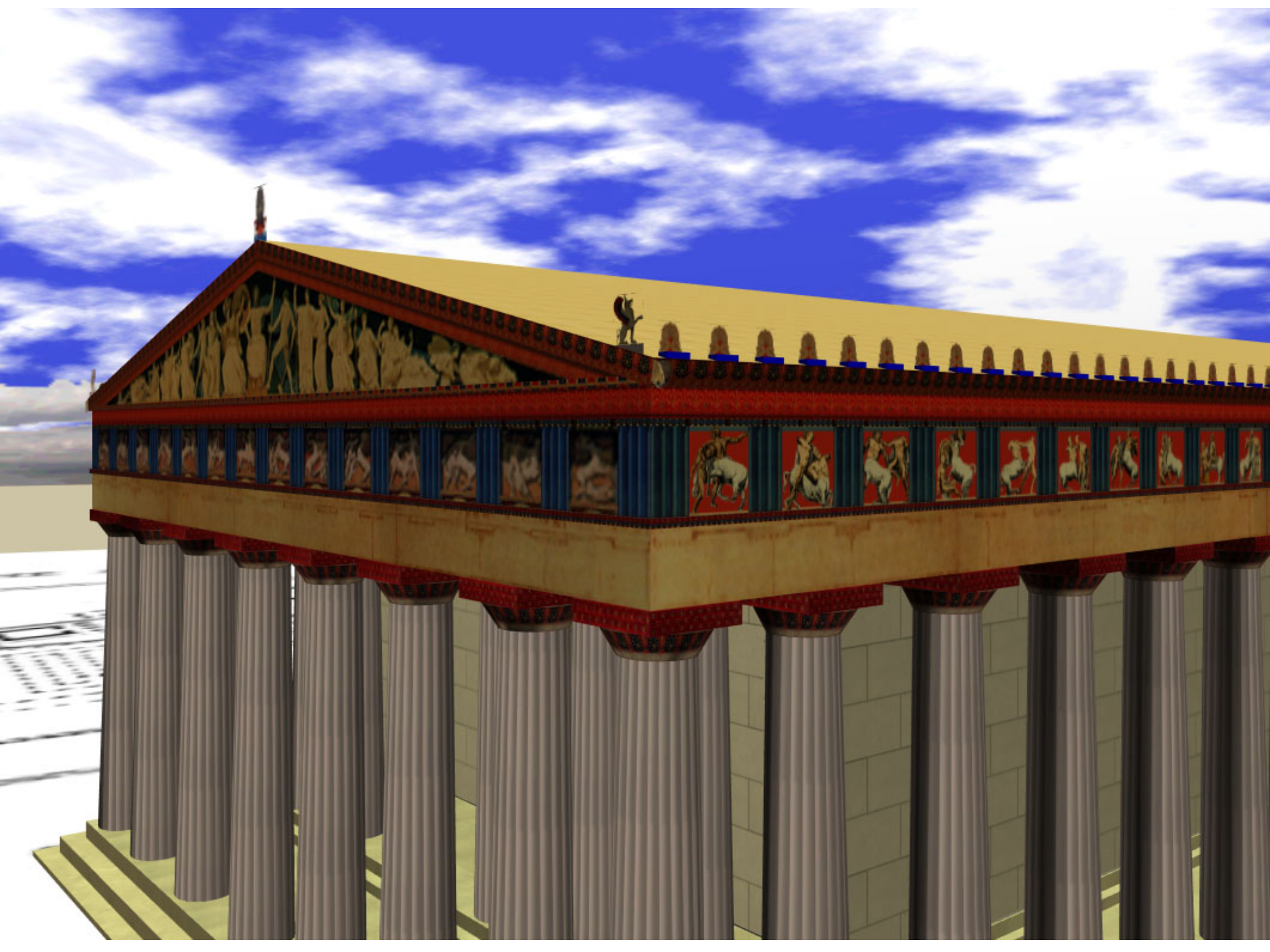
comezamos cunha **descripción da Acrópolis que nos serve para todas as obras**

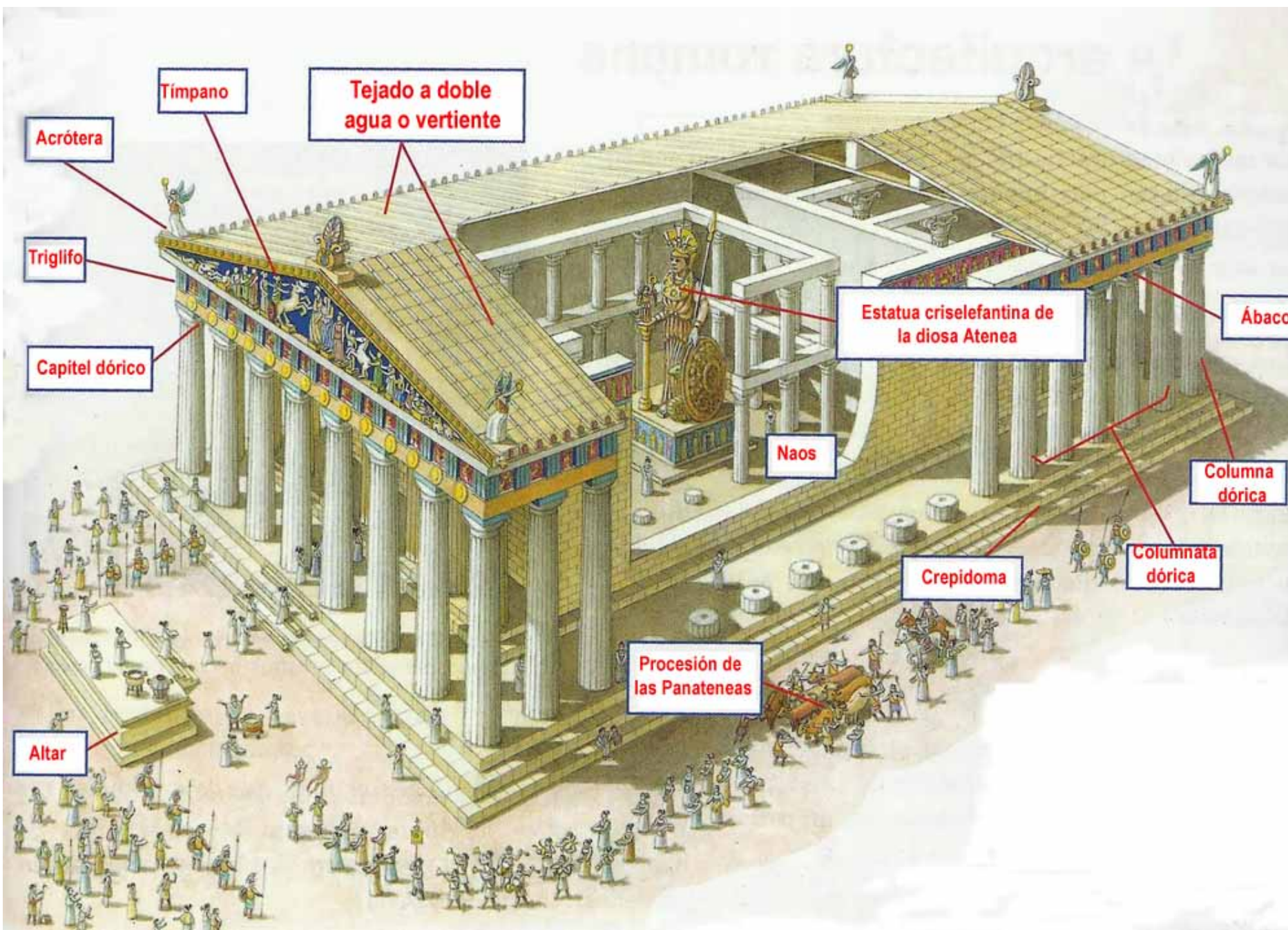
- O Partenón está situado na Acrópolis
- A Acrópolis ateniense é un outeiro situado no leste da cidade de Atenas.
- Considerada un lugar sagrado posto que alí se conservaban as pegadas da loita de Poseidón e Atenea polo dominio da Ática.
- Foi un lugar onde se ergueron edificacións relixiosas desde tempos remotos pero que foron sendo destruídas nos enfrontamentos bélicos
- Cando, no V a C. goberna Pericles decídese a reconstrución animados pola euforia do triunfo nas Guerras Médicas.
- Foi a Idade de ouro da arte grega.
- As construcións foron dedicadas a deusa Atenea, protectora da cidade e Fidias foi o encargado das obras.

A Acrópole

- Coa morte de Pericles, Atenas entra en decadencia, e non houbo dirixente algún capaz de manter a súa supremacía.
- As invasións posteriores (musulmáns, bizantinos...) afectaron ao edificios e xa no século XVIII, Lord Elgin levou parte do patrimonio para Inglaterra.
- Hoxe grazas as restauracións é Patrimonio da Humanidade e os edificios que conservamos son: Partenon, Erecteion, Propileos e Templo de Atenea Niké

Tímpano

Tejado a doble agua o vertiente

Acrótera

Triglifo

Capitel dórico

Estatua criselefantina de la diosa Atenea

Ábaco

Naos

Columna dórica

Columnata dórica

Crepidoma

Procesión de las Panateneas

Altar

Obra:Partenón

Análise

- obra arquitectónica de tipo religioso, un templo coñecido como o Partenón por estar dedicado a deusa Atenea Parthenos, deusa protectora da cidade de Atenas.
- Conmemora a vitoria dos gregos sobre os persas nas Guerras Médicas

Antes e depois

Obra:Partenón
Análise

Localización

- Levántase sobre outro templo anterior na parte mais alta da Acrópolis
- Isto condicionou a súa construción

Obra:Partenón
Análise

Función

- Os templos gregos non son recintos de oración.
- En consecuencia o edificio é de dimensións reducidas e o espazo interior carece de importancia posto que os fieis realizan as prácticas rituais de culto no exterior.
- **Alberga a estatua criselefantina de Atenea.**

É templo, **octóstilo, períptero, dórico** (explicar en que consiste cada elemento menos dórico)

Obra:Partenón
Análise

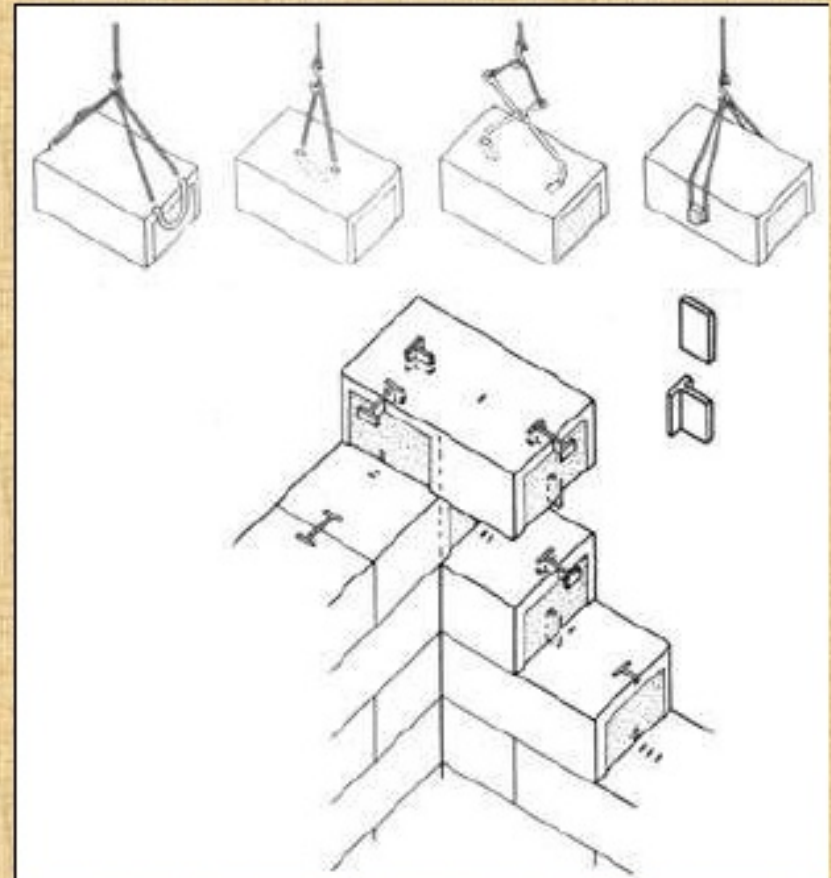
Material

- Mármore do Pentélico e madeira.
- **Sillares isódomos** de gran qualidade técnica unidos con grapas

LA CONSTRUCCIÓN GRIEGA

El aparejo de los muros se hace con **sillares de tipo isódomo**, perfectamente cortados y uniformes, dispuestos **a soga y tizón**, sin ningún tipo de argamasa, cogidos con **grapas de hierro**.

Obra: Partenón

Análise: Exterior

Exterior

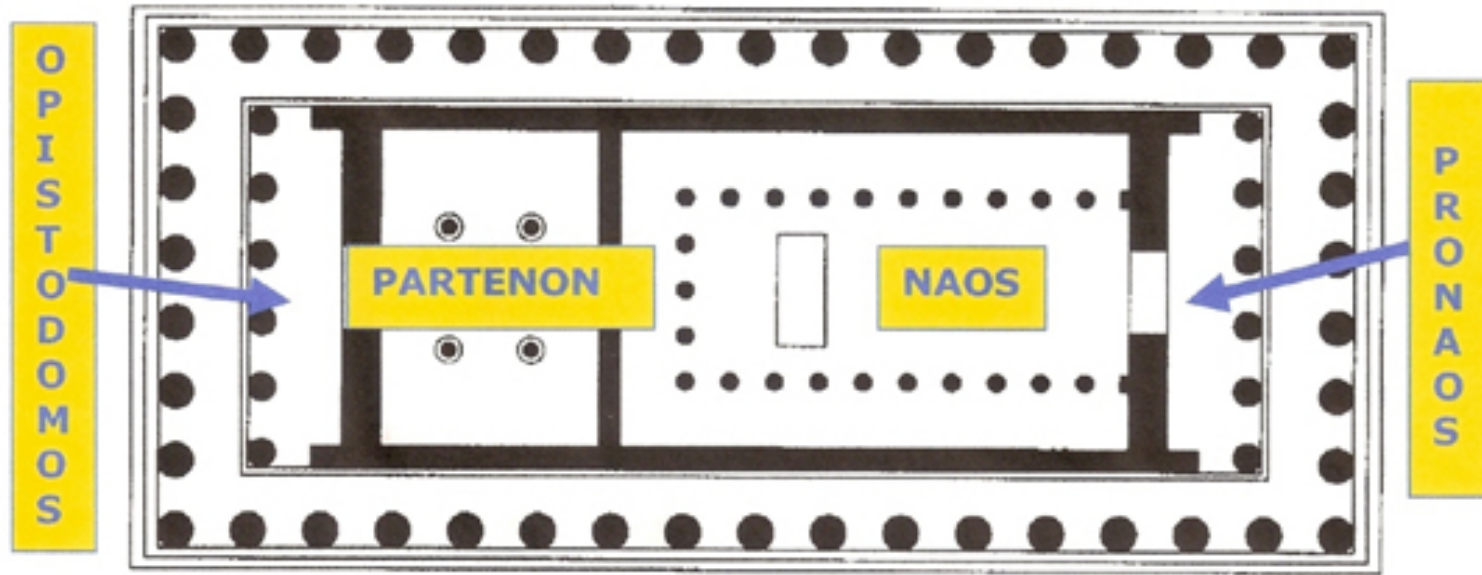
- A fachada está orientada cara o leste, cara á saída do templo, que era habitual nas construcións relixiosas da Antigüidade.
- Érguese sobre un crepidoma que remata en estilóbato.
- Sobre este están os fustes sen basa, das columnas dóricas.
- Os fustes son robustos, de pouca altura e percorridos con estrías de aresta viva.
- Na parte superior –as partes características da orde dórica- ábaco, equino e collariño.
- O entaboamento consta das tres seccións: arquitrabe, friso e cornixa. O arquitrabe liso sen ornamentos, o friso cos triglifos e metopas e a cornixa sobre a que se levanta o frontón. De todas as metopas que tiña o Partenón so se conservan 19 das 92.
- Remataba nunha cuberta a dúas augas que se perdeu.
- Tamén se perdeu a mágnfica decoración coa que deslumbraba: o branco do mármore, a policromía azul, vermella e dourada en triglifos, metopas, chapiteis... perdeu acróteras nos extremos da cornixa e o frontóns.

Fuste
Dórico con
acanaladuras
de ángulos
vivos

Obra:Partenón

Análise

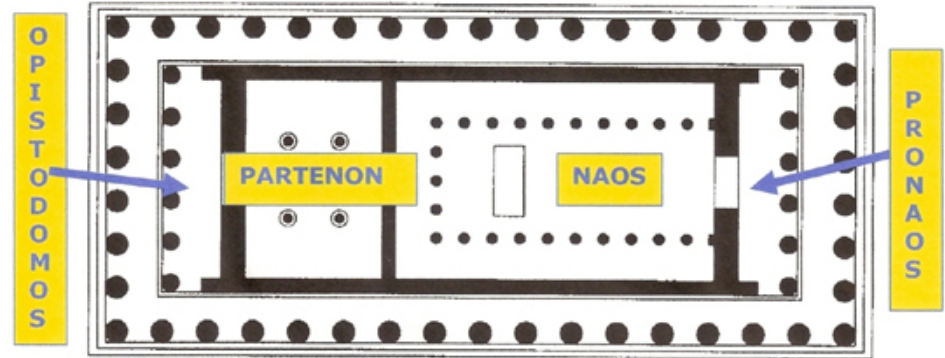

- Planta rectangular
- É edificio dórico
- Octóstilo con dous pórticos hexástilos (tería que ser hexástilo) Racha coa tradición de 6x13
- Períptero
- 17 columnas laterais

Planta- Interior

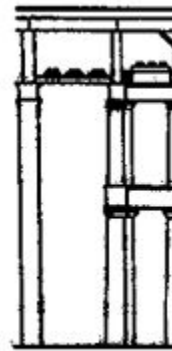
Ten pronaos , naos e opistodomos **pero:**

- **presenta unha distribución anormal:** é máis ancho do normal, ten unha cella cunha columnata interna en forma de U e de dúas alturas e una sala con catro columnas xónicas que chegan ata o teito chamada Partenón

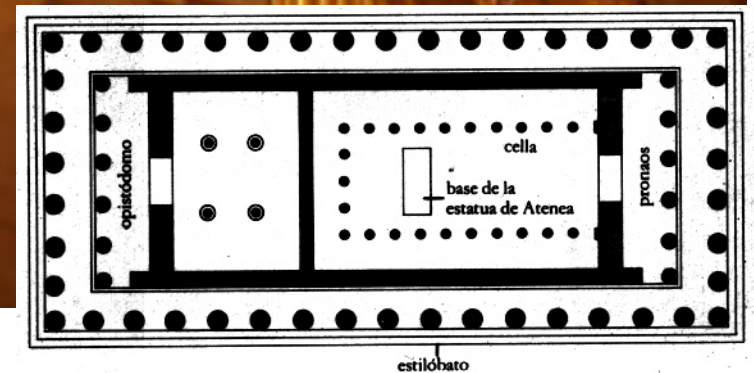

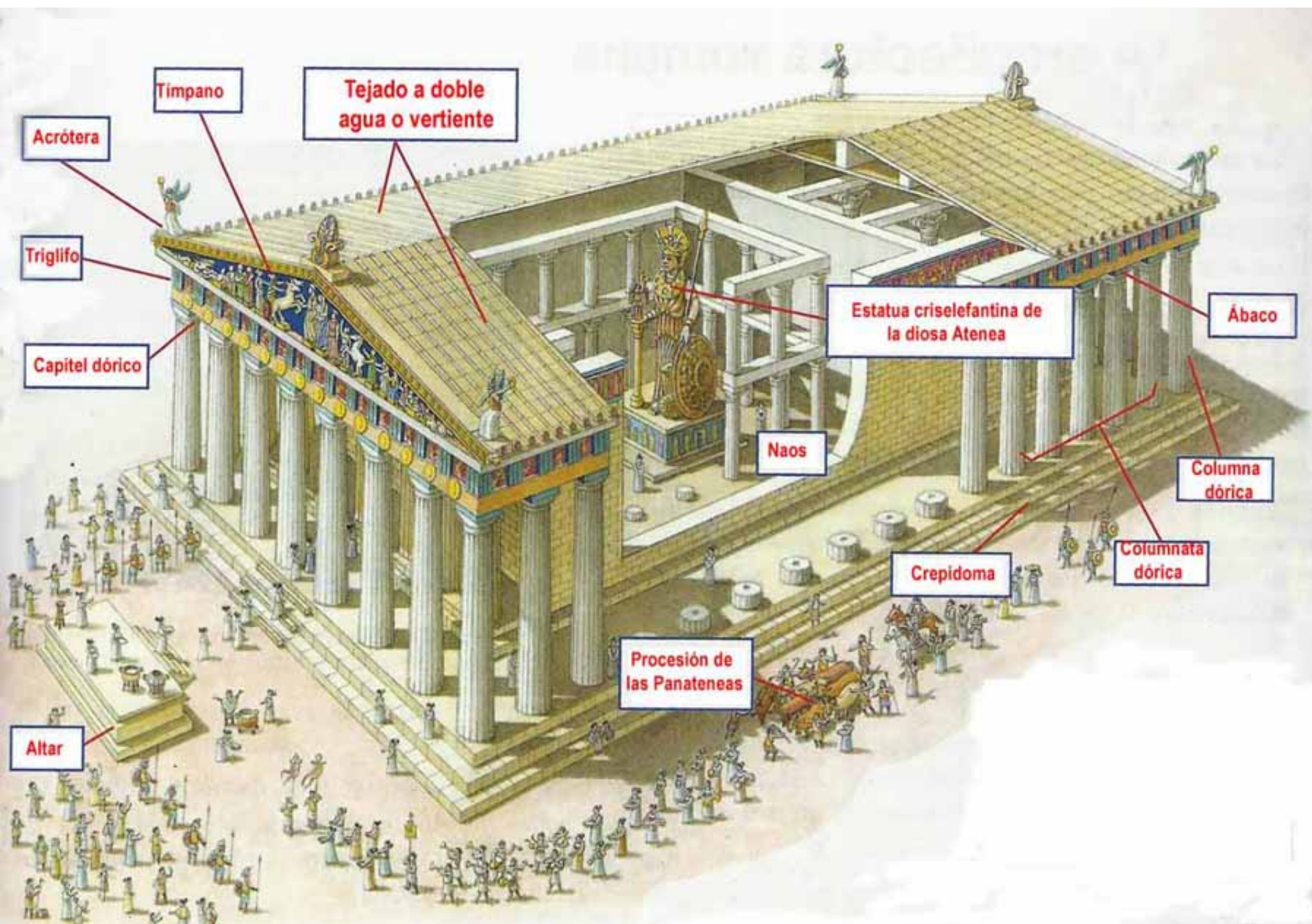
Interior

- A naos foi pensada para albergar a estatua crisoelefantina da deusa Atenea Partenos de Fidias de máis de 12 metros de altura
- A estatua estaba rodeada por un columnata interior de dous pisos en forma de U
- A iluminación era estratéxica

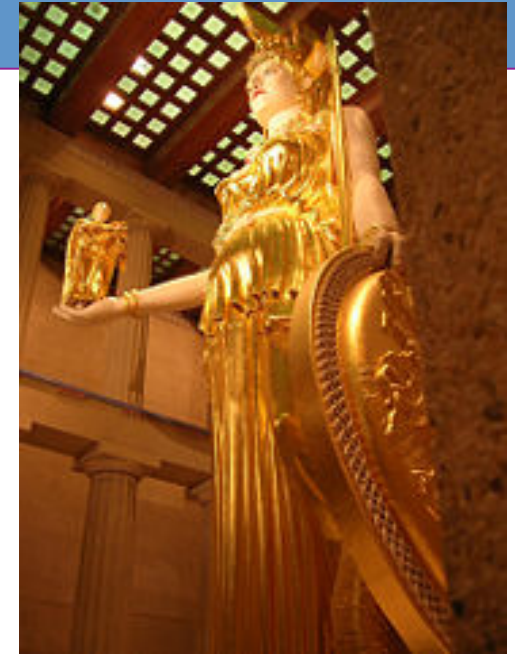
Si usaban el dórico, *p* proporción entre diámetro de la columna y altura hubieran sido unas columnas demasiado gruesas, dejando poco espacio libre entre ellas

Decoración

- Era abundante e está perdida en gran parte.
- Destaca o programa escultórico ideado por Fidias para as **metopas** (Centauromaquia, Amazonomaquia...) as magníficas representacións dos **frontóns** (loita entre Atenea e Poseidon ou o Nacemento de Atenea) e o magnífico **friso das Panateneas** esculpido no muro externo da naos.
- Obras de grande calidade que deron lugar ao nacemento do estilo clásico.

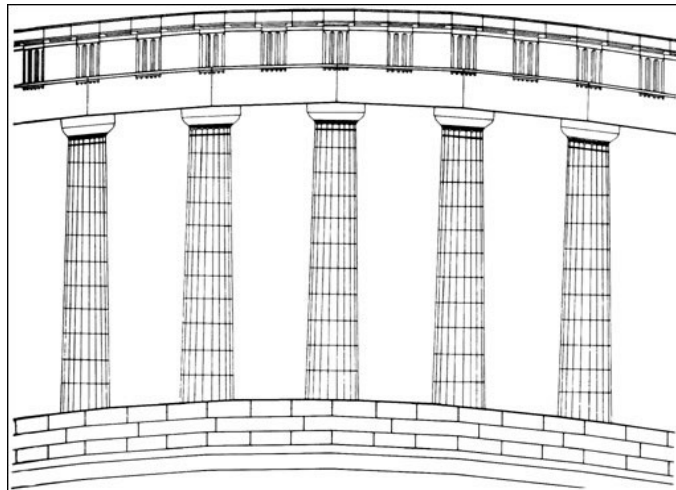
Significado. Correccións ópticas

Significado

O Partenon é o mellor exemplo de cómo os gregos buscaron a perfeccións a través da matemática xa que a **proporción era un elemento sagrado.**

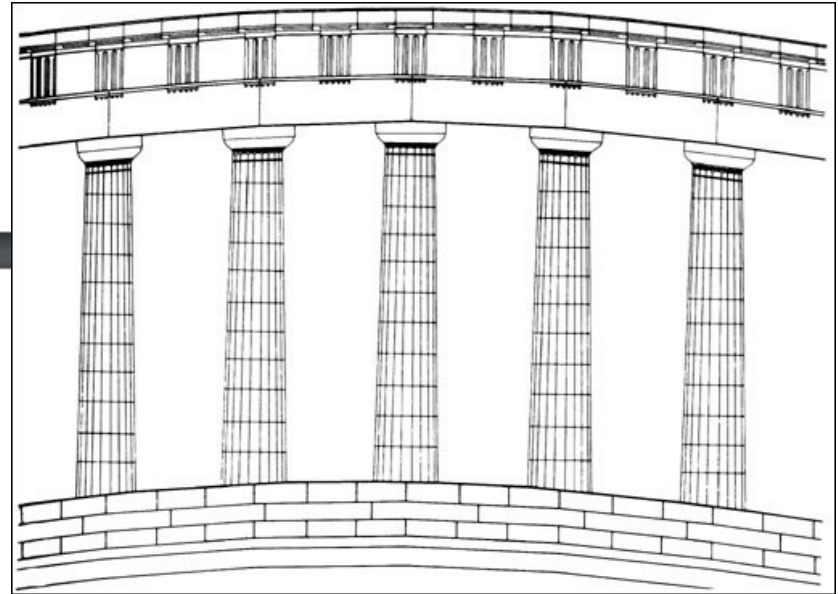
Está feito cun canon que deriva do máximo común denominador da súa anchura, lonxitude e altura: o módulo é 0,858 m e aplicouse a todos os seus elementos: altura dos chapiteis, anchura dos triglifos....

Os arquitectos **crían que a perfección necesitaba unha harmonía visual** e para iso tiveron que facer **correccións ópticas como:**

Correccións ópticas

- **Éntase nos fustes para parecer rectos**
- **Intercolumnios distintos**

- **Fustes máis groso nos laterais**
- *Inclinación cara dentro dalgunas columnas*
- **Estilóbato e entaboamento combados**

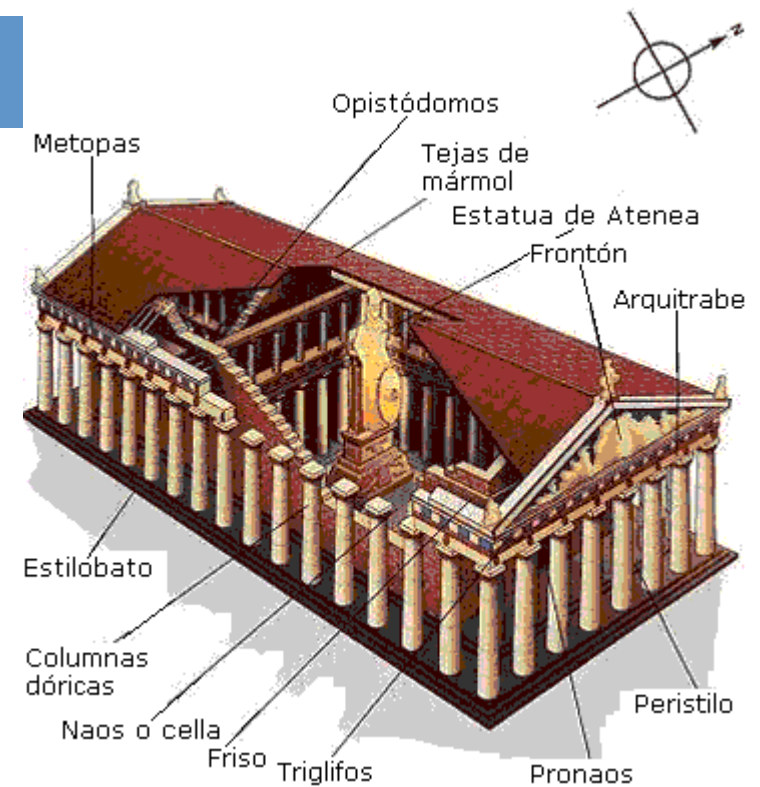
Trazos orixinais (importante)

Tamén podemos **falar da orixinalidade** deste edificio en detalles como **mesturar elementos dóricos e xónicos**. Por exemplo:

- **Emprega 8 columnas nos pórticos menores e 17 nos maiores. Racha coa proporción 6x13 propia dos edificios dóricos**
- **Ten un friso continuo, propio do xónico, decorando as paredes internas**
- *A planta é máis ancha do habitual*
- *Na cella ten unha columnata de dous pisos que rodea a deusa*
- *As columnas do opistodomos son xónicas*

Por que esta combinación de dórico e xónico?

A que se debe esta combinación de orde dórica e xónica? Quizás se deba a que

- ✓ **A orde xónica é máis flexible** e permite facer espazos amplos
- ✓ **É máis ornamental** e dá máis sensación de riqueza
- ✓ Ou pode haber unha explicación simbólica: Pericles quería representar a unión dos dorios e dos xonios

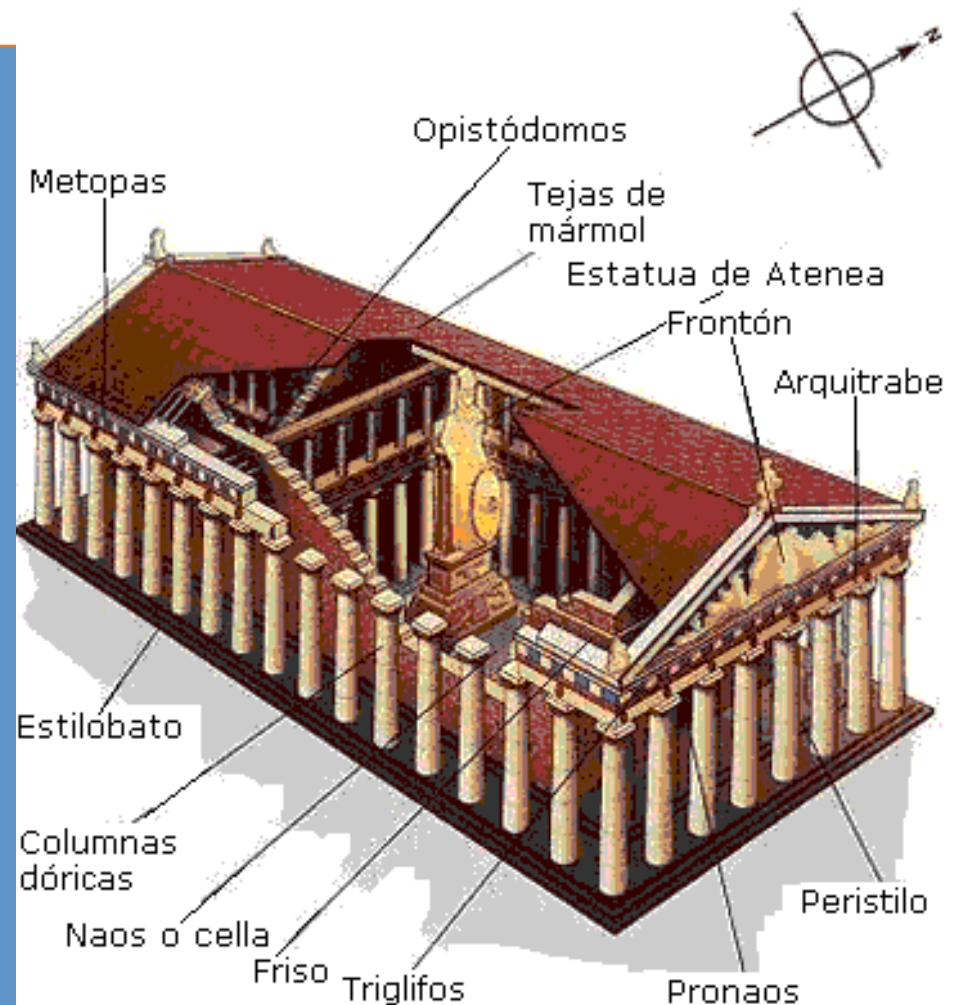
Conclusión

Como conclusión: **É o cumio da perfección arquitectónica grega.** É un edificio elegante, que transmite sensación de amplitude aínda que como todos os edificios está **feito á escala humana.** É **modelo de síntese absoluta de arquitectura e escultura.** O Partenón, pola súa perfección formal e visual, é o edificio máis importante da arte grega.

Conclusión

- É o **cumio da perfección** arquitectónica grega
- O Partenón **pola súa perfección formal e visual** é o edificio máis importante da arte grega
- E modelo da **síntese absoluta** de arquitectura e escultura

Conclusión

- **É o cumio da perfección arquitectónica grega**

O Partenón pola súa perfección formal e visual é o edificio máis importante da arte grega. O seu estado de conservación é bó a pesar de ser convertido en igrexa no século VI, en mesquita no XV e polvorín no XVII.

Construido sobre un edificio anterior hexástilo destruido en 480 a. C. durante la guerra con los persas

Nuevo edificio aumento de escala (octástilo)

Ampliación de la cella a lo largo y a lo ancho

Consecuencia

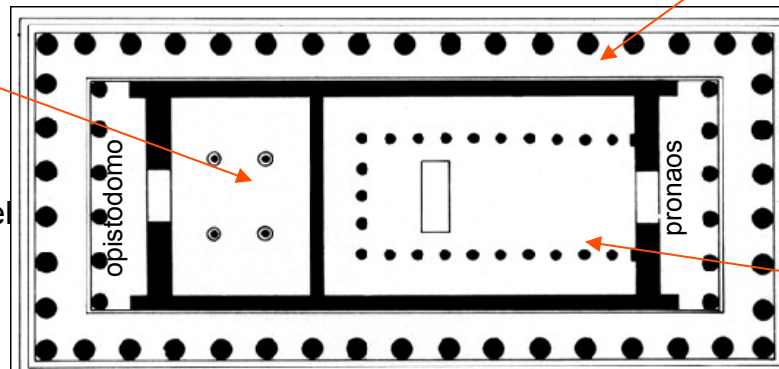
Consecuencia:

pasillo (perístasis) entre columnata y muro del edificio queda más estrecho

Versión A: Opistodomo y pronaos queda reducido a una mínima expresión. La cella se divide en dos estancias: la de la divinidad y otra menor (el partenos) para que las doncellas hagan preparativos y custodia del tesoro

Versión B: La estancia creada detrás de la cella (el partenos) es el opistodomo

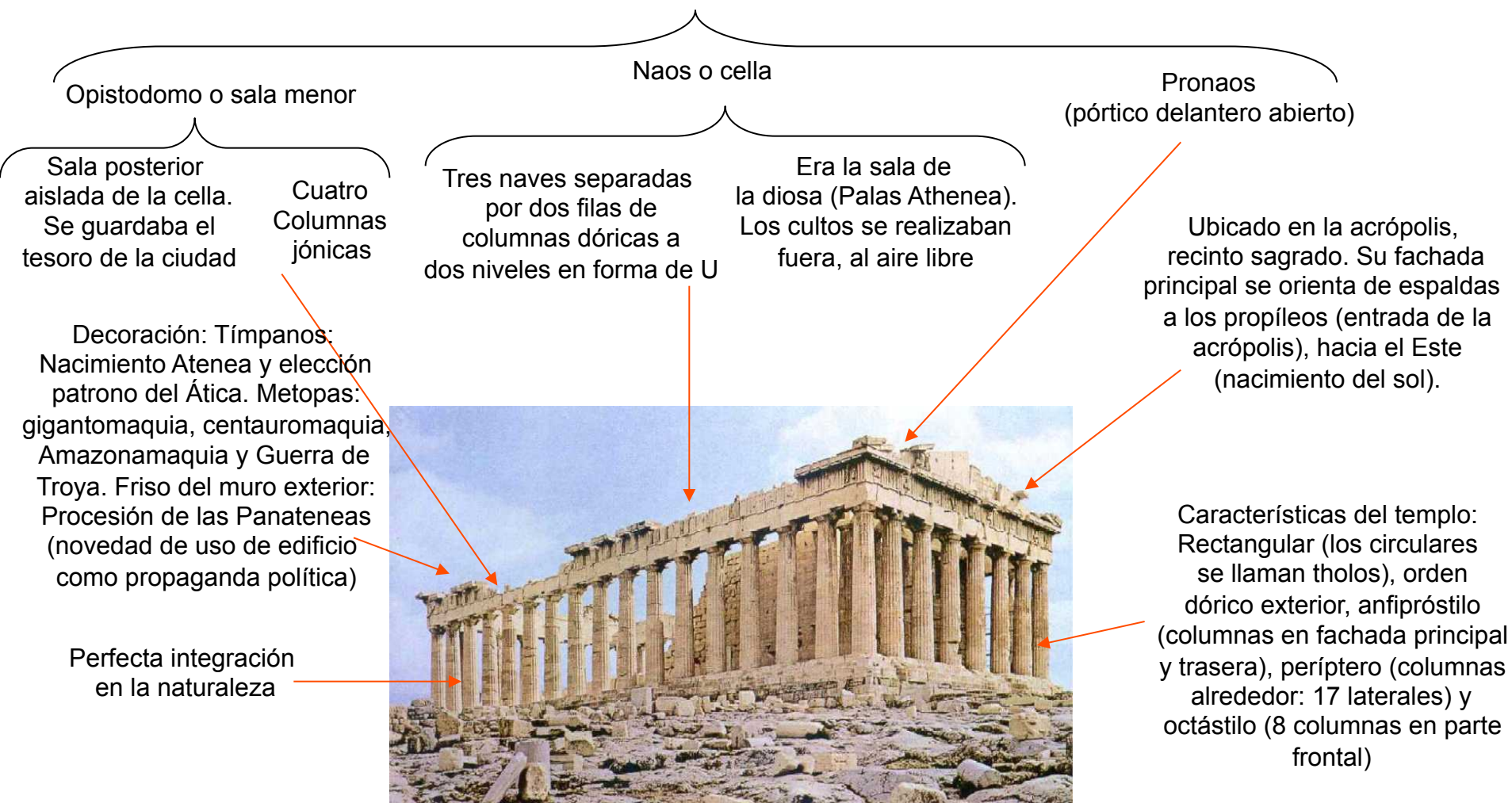
Sala con 4 columnas jónicas que alcanzan hasta el techo (eligen un orden diferente al del resto del edificio. Parece que fue debido a que si usaban el dórico, por la proporción entre diámetro de la columna y altura $-1/6$ – hubieran sido unas columnas demasiado gruesas, dejando poco espacio libre entre ellas

La cella estaba articulada (raro, pues los templos griegos no solían preocuparse por la distribución interna, al no realizarse cultos en su interior), dividida en tres naves por una doble hilera a dos niveles de columnas dóricas adoptando la forma de U

Partenón. Planta

Partes del templo

Ictinos, Calícrates y Fidias
Partenón

AS ORDES ARQUITECTÓNICAS

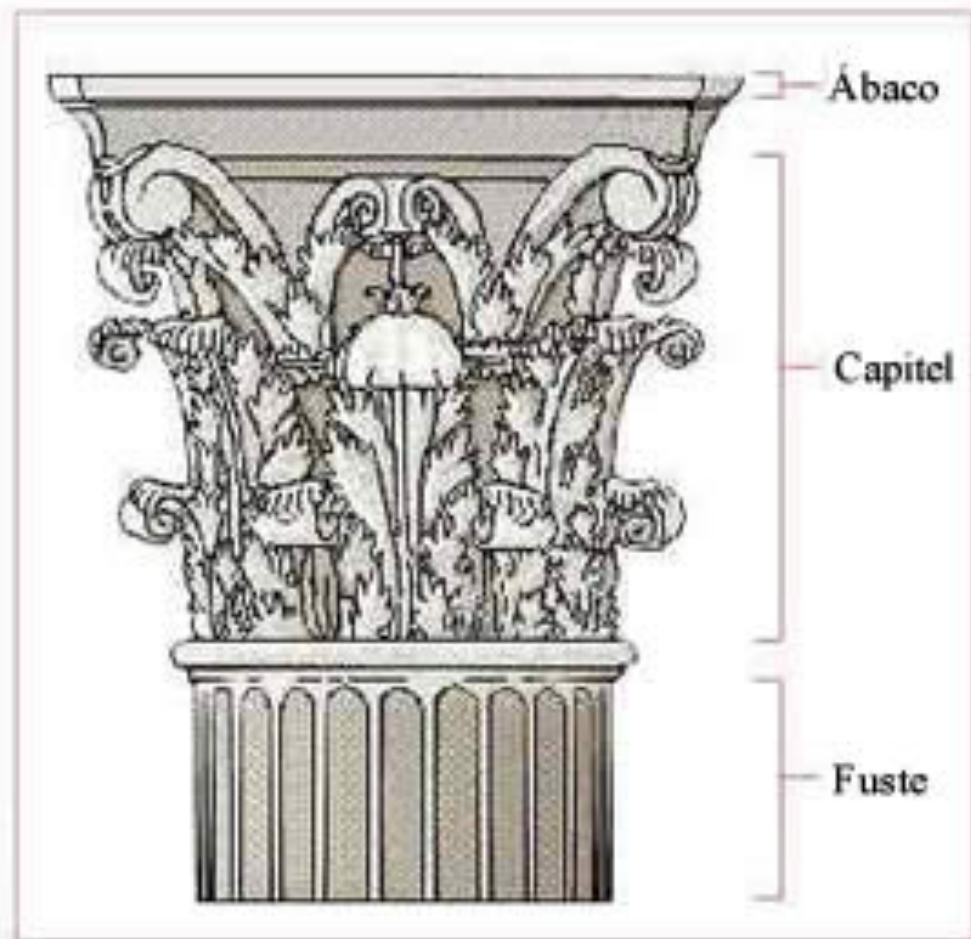
Orden dórico

Orden jónico

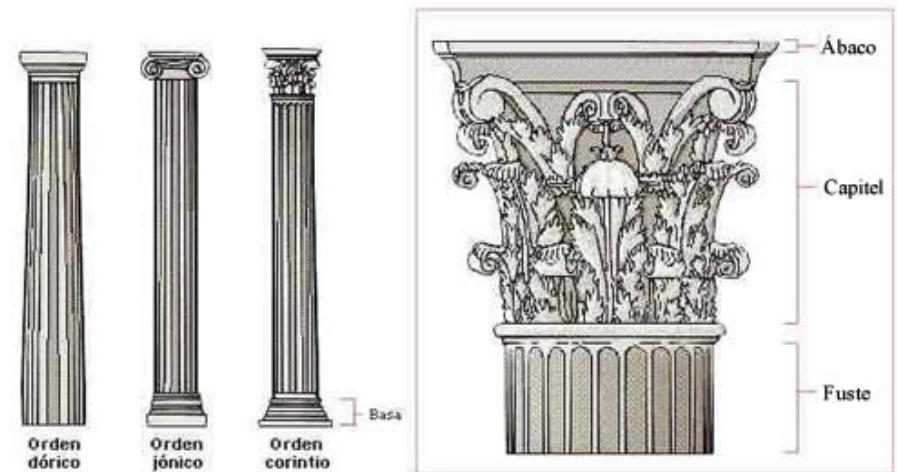

Orden corintio

As ordes

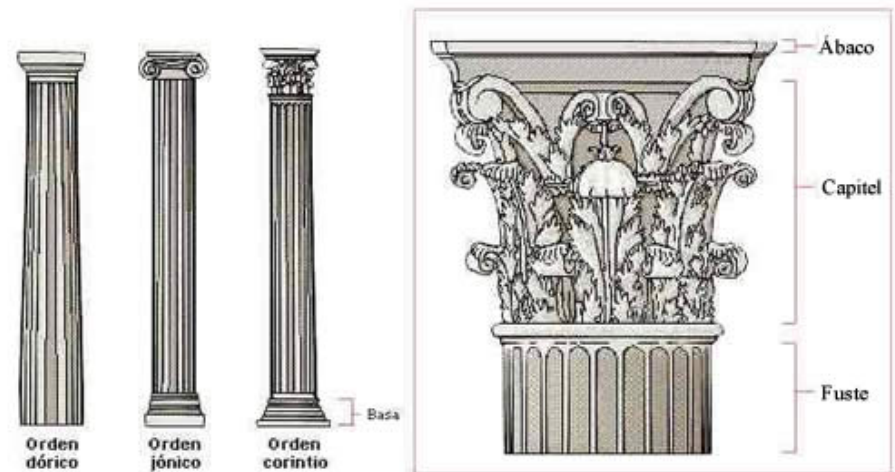
- Denomínase **orde arquitectónica** ao conxunto de elementos arquitectónicos entre os que existe unha proporcionalidade

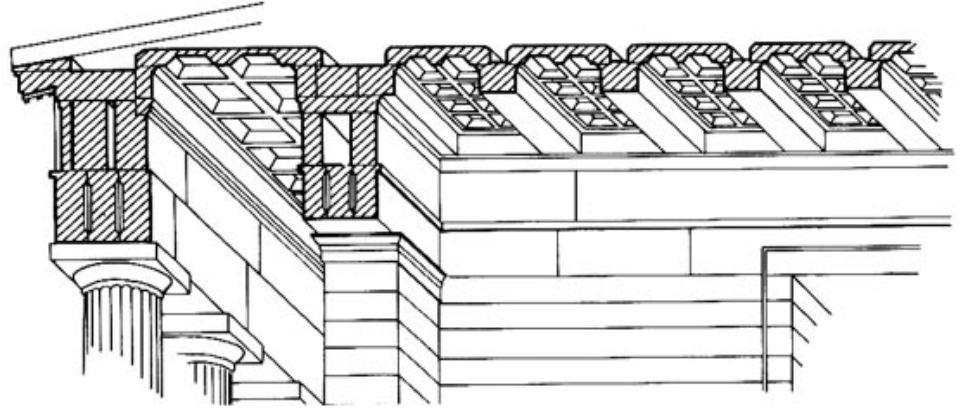
- *é o mesmo que dicir a combinación do basamento, soporte e entaboamento en función dunhas normas)*

As ordes

- Determináronse tres ordes: **dórica, xónica e corintia**.
- As diferencias entre elas son cronolóxicas (Dórica, século VII, Xónica, VI e Corintia, IV) pero tamén en canto a forma do chapitel, na forma do fuste (con ou sen basa) e nos entaboamentos (friso liso ou con triglifos e metopas).

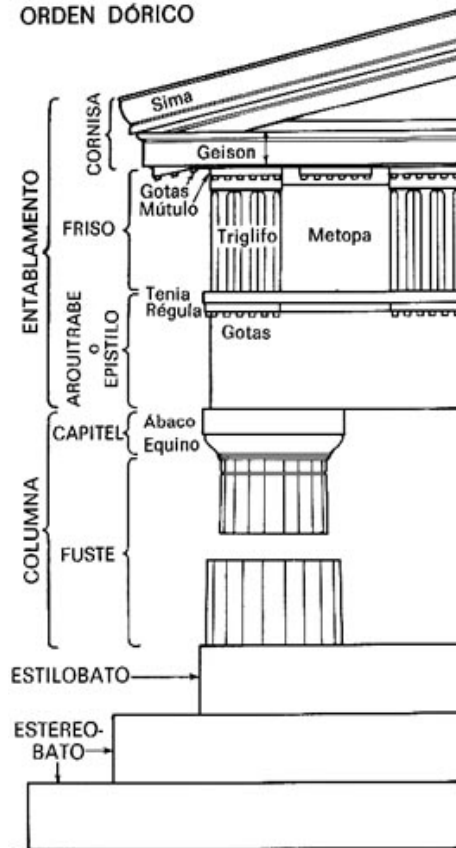
Dórica VII a.C. austera

La cubierta del templo griego.

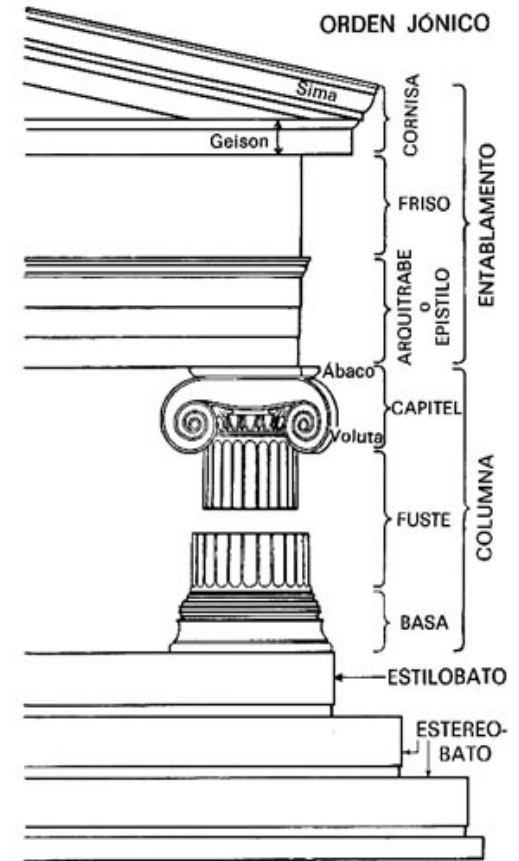
Xónica VI a.C. esvelta e ornamental

ORDEN DÓRICO

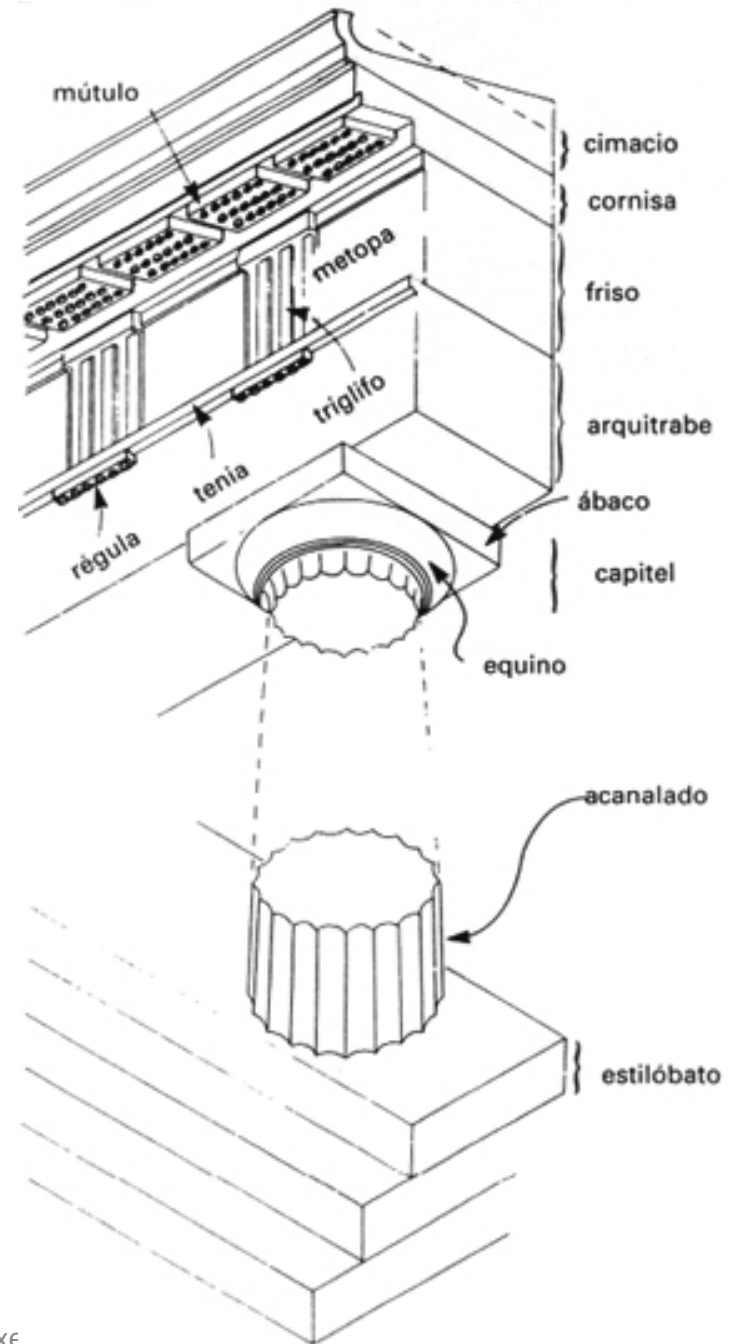
C.Sabi *La columna dórica.*

ORDEN JÓNICO

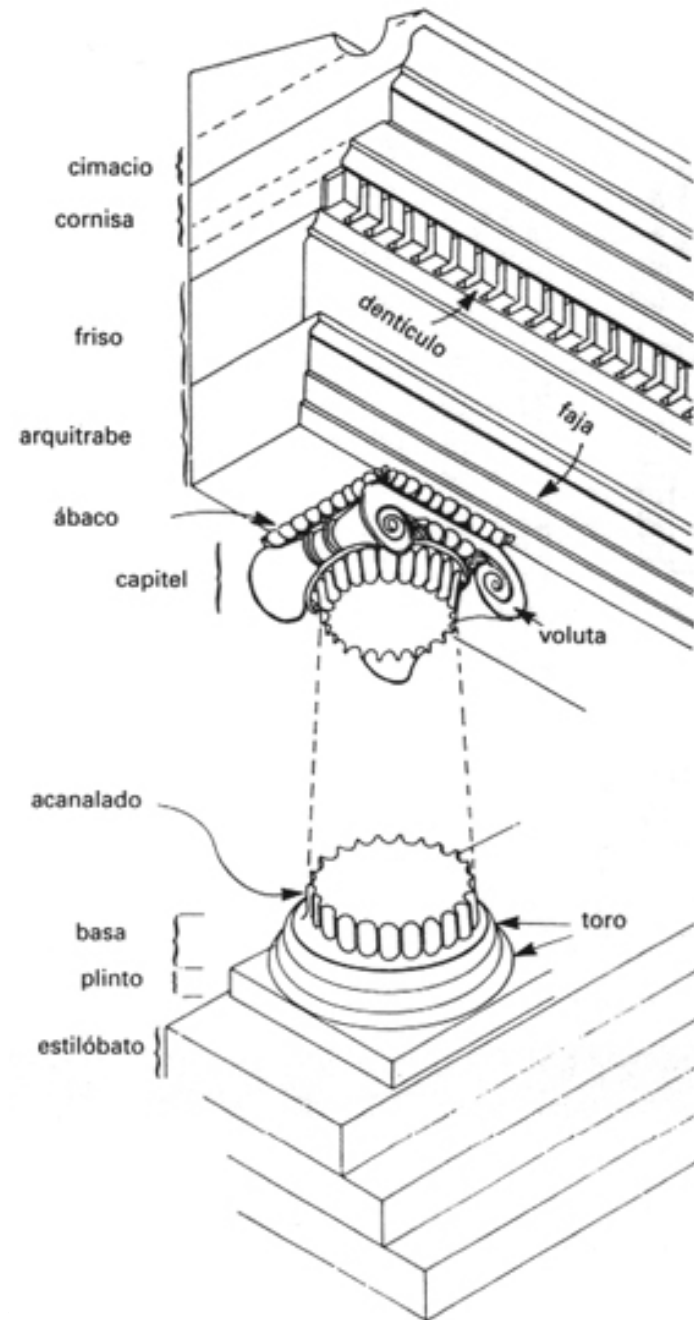

La columna jónica.

Orde Dórica

Orde xónica

Orde corintia

LOS ÓRDENES GRIEGOS

Haz clic para avanzar

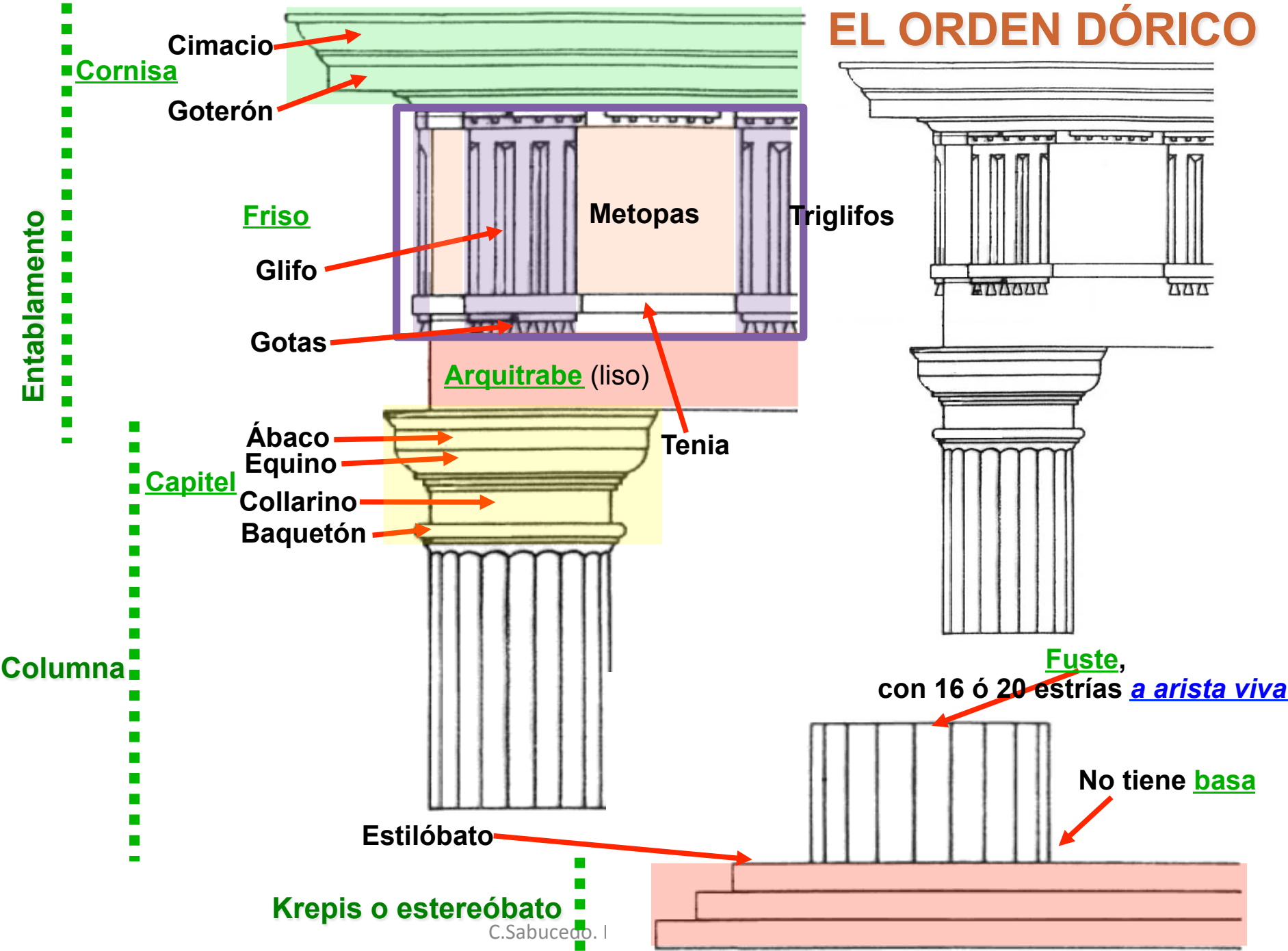

en la presentación

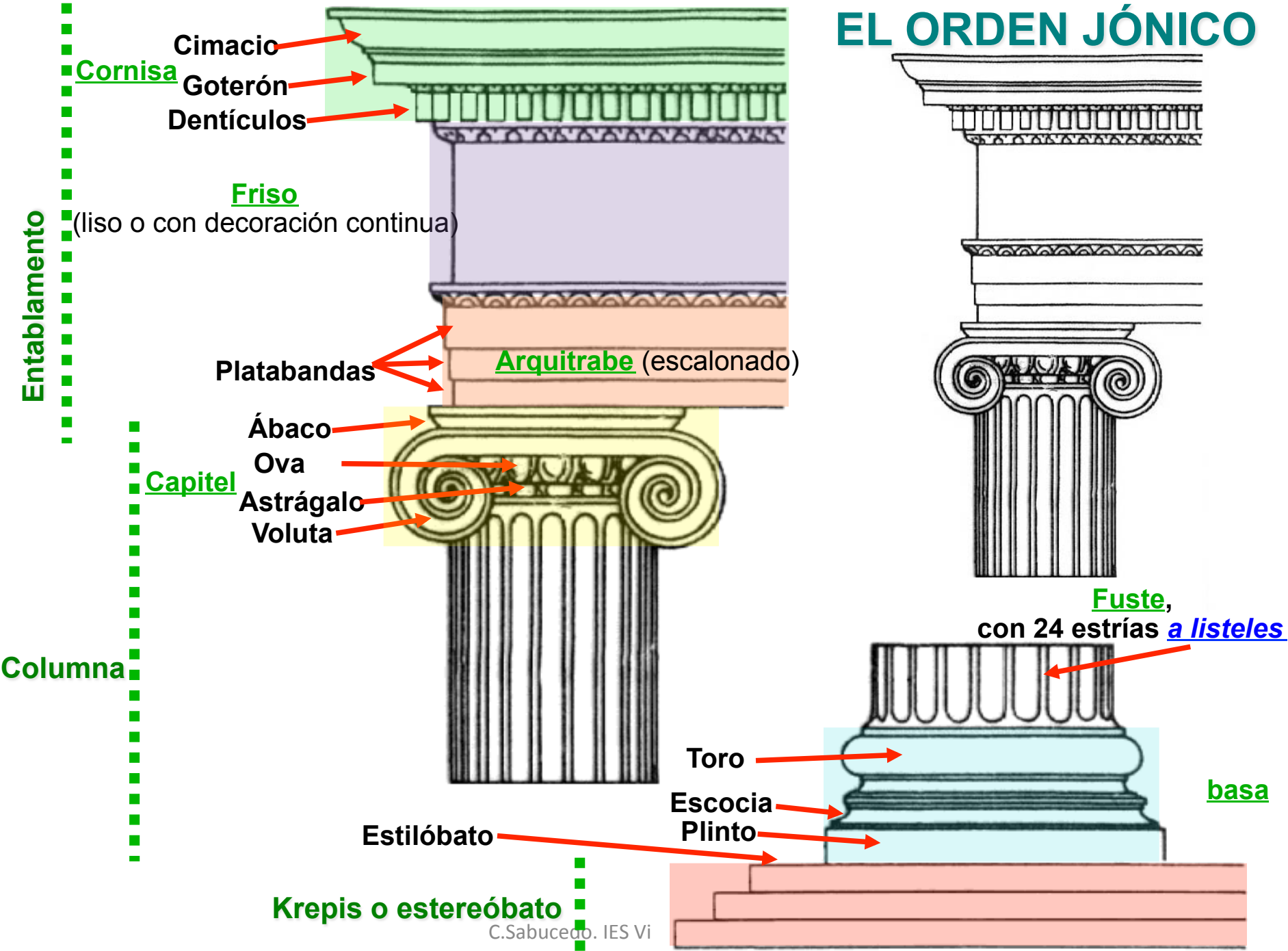

Manuel J. Pestaña
I.E.S. Torre Olvidada (Torredelcampo)

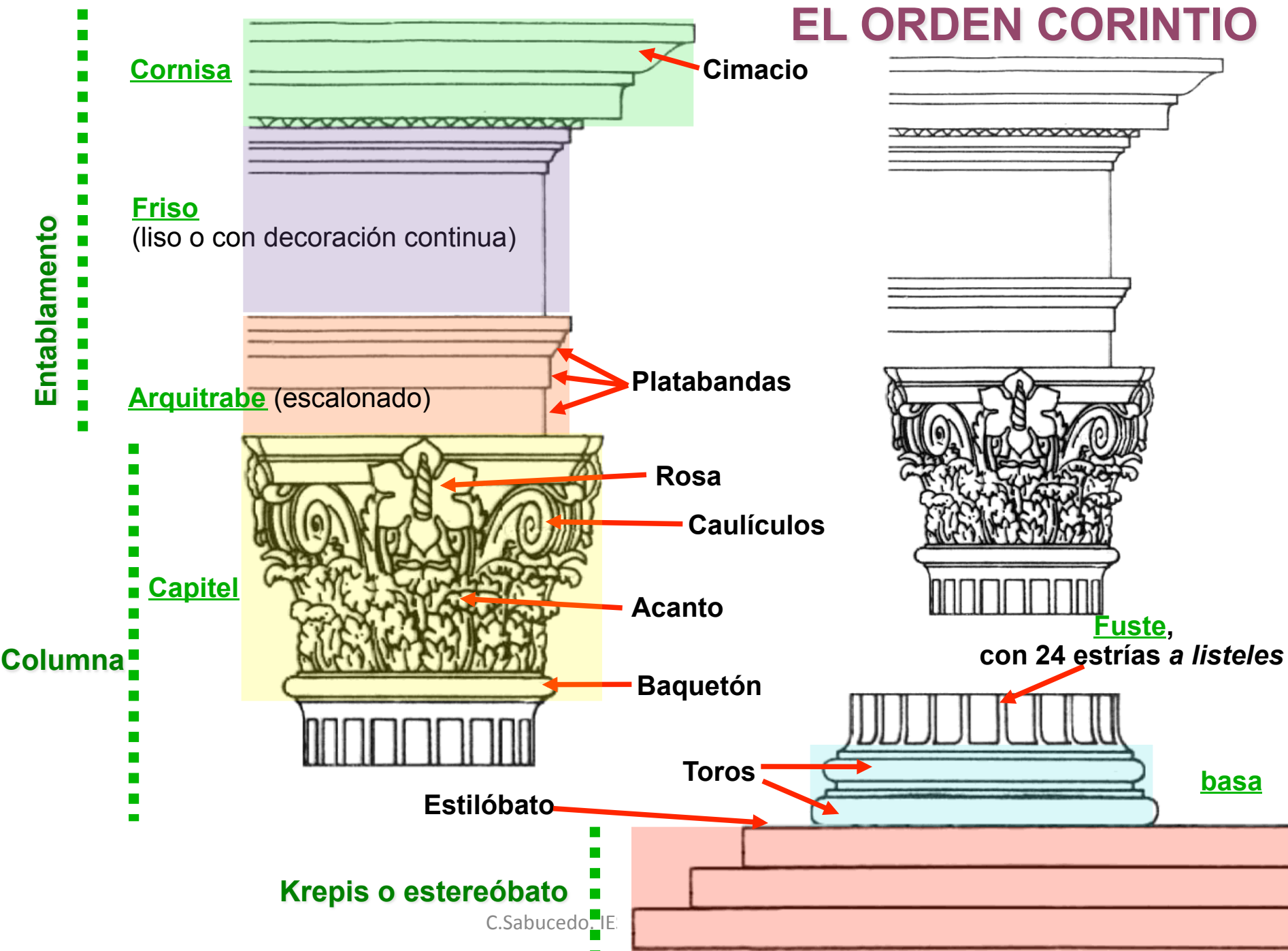
EL ORDEN DÓRICO

EL ORDEN JÓNICO

EL ORDEN CORINTIO

ESTRÍAS O ACANALADURAS

♦ En el orden dórico, las acanaladuras se unen dejando un filo cortante, es decir, son a *arista viva*.

♦ Los fustes de los órdenes jónico y corintio se estrían con *listeles*, o molduras con un perfil cuadrangular.

Aquí tes un video interesante para
as características das ordes

https://www.youtube.com/watch?v=j-aiclWP6PY&feature=player_embedded

Se quieres antes de empezar a estudiar sitúate con este video

http://www.youtube.com/watch?v=joy9xOXR_hs

- 1 Parténon
- 2 Muralhas
- 3 Propileus
- 4 Deusa Atena
- 5 Erecteion

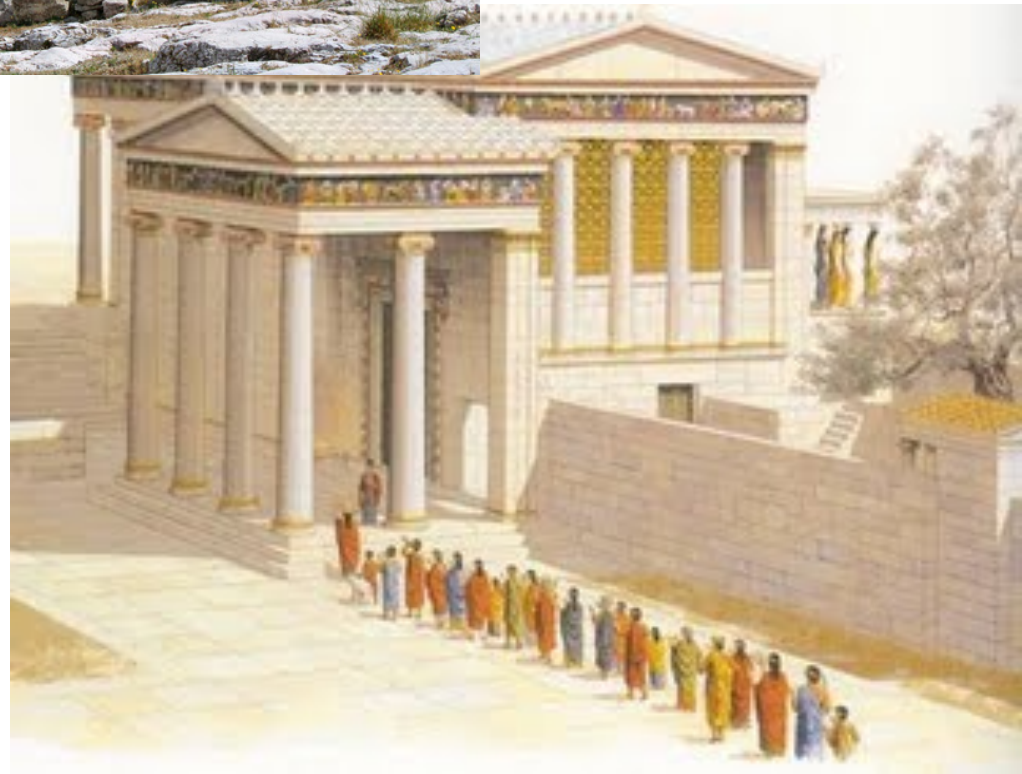
© Paco Lozano

Obra: Erecteion Identificación

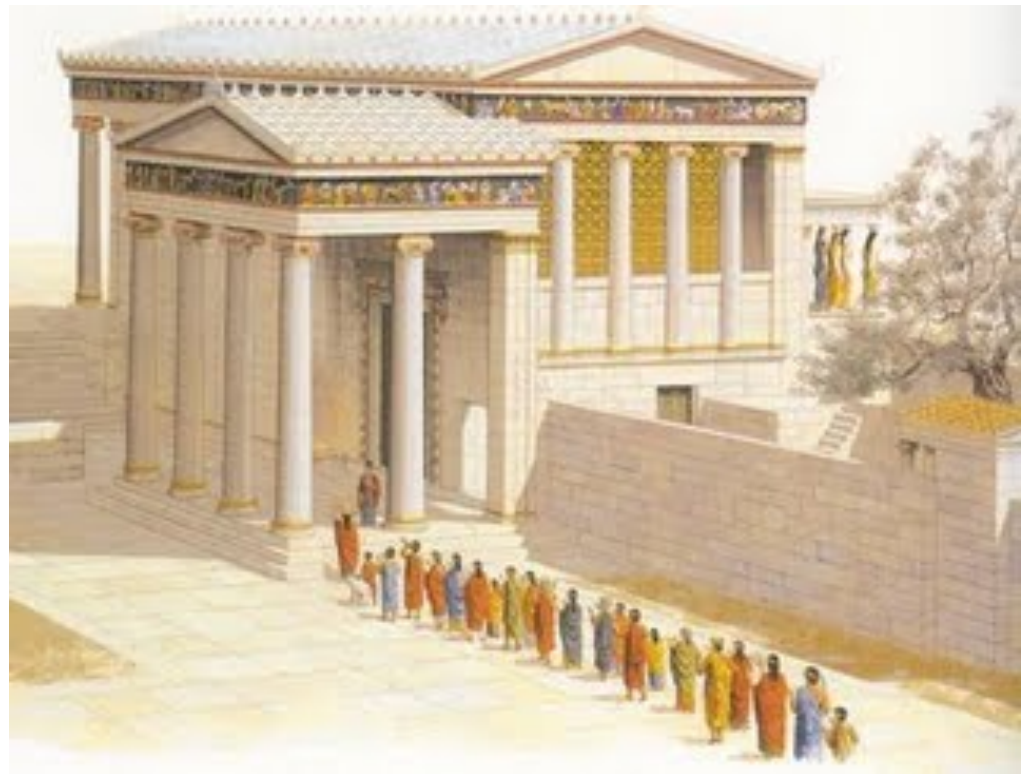
- Obra: Erecteion
- Autor: Mnesicles, posible responsable, *autor dos Propileos*
- Cronoloxía: V a.C. (421-406), época de Pericles
- Estilo: arquitectura grega clásica

Introducción da Acrópole

A obra a comentar é a derradeira obra na Acrópole. Estamos ante unha obra de tipo relixioso, un templo grego levantado en honor de varios deuses: Atenea Polias, Poseidón e Erecteo (*mítico rei de Atenas*), Cécrope (*primeiro rei*) e Pandrosos (*filla do rei*). E estamos a ver **o lado meridional** onde se sitúa o pórtico das Cariátides. É o mellor **exemplo de edificio xónico** que se conserva. Menesicles era un artista innovador e que aportaba **solución inxeniosas aos problemas arquitectónicos**.

Uno de los motivos de su construcción fue la necesidad de preservar los sitios sagrados, ya que reemplazó al Antiguo templo de Atenea, que se encontraba entre el Partenón y el emplazamiento actual y que fue destruido por los persas en 480 a. C., durante las Guerras Médicas.

El templo no está dedicado a una única divinidad, sino que está constituido por varios santuarios. Tres de estos santuarios están dedicados a Atenea, Poseidón y Zeus. Se supone que los otros dos santuarios están dedicados a Cécrope y Erecteo, dos reyes míticos del Ática.

El Erecteón agrupaba algunas de las reliquias más antiguas y más sagradas de los atenienses. Es en este lugar donde, según la leyenda, tuvo lugar la disputa entre Atenea y Poseidón, por lo que se puede ver la marca de su tridente sobre una roca.

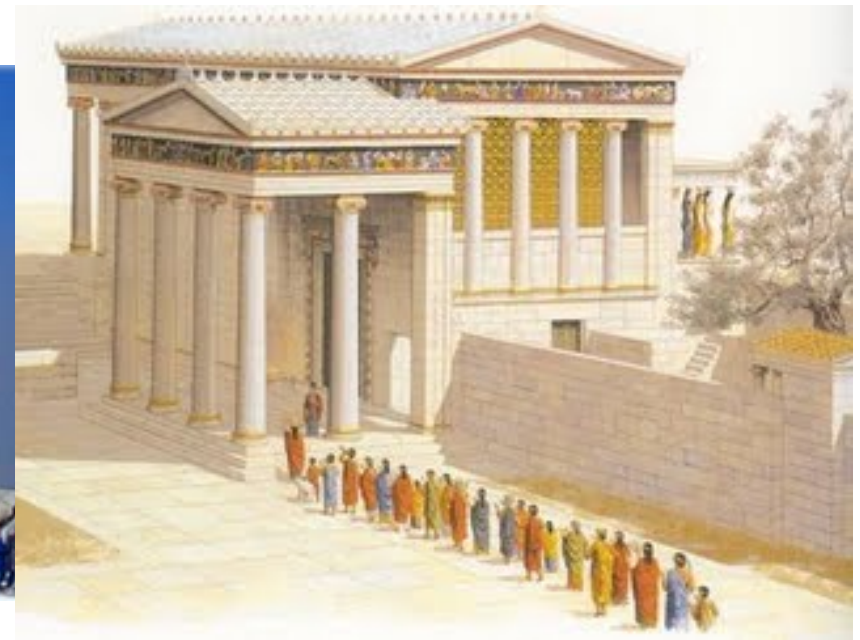
Se hallaban también allí el Paladio, una estatua de Atenea caída del cielo, según la leyenda, y consagrada por Cécrope; las tumbas de Cécrope y de Erecteo; una capilla dedicada a Pándroso, la hija de Cécrope; un pozo de agua salada y el olivo sagrado, que supuestamente Atenea dio a la población tras su disputa con Poseidón.

Función

- Albergar estatuas e lugar de **celebración** de cultos antigos xa que está no lugar de gran importancia simbólica para os atenienses.

Localización

- Lado norte da Acrópole, fronte ao Partenón, sobre unha topografía moi accidentada (*desnivel de tres metros*) Mnesicles esmerouse para que o edificio chamase a atención fronte ao Partenón.

Obra: Erecteion

Análise:

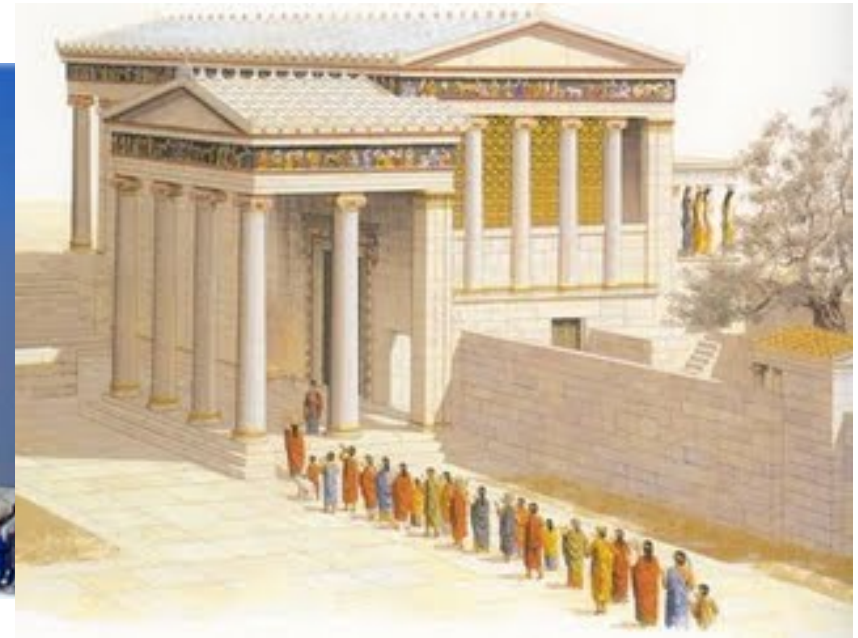
Esta ubicación obliga a unha adaptación do arquitecto ao terreo irregular

Obra: Erecteion

Análise

Material

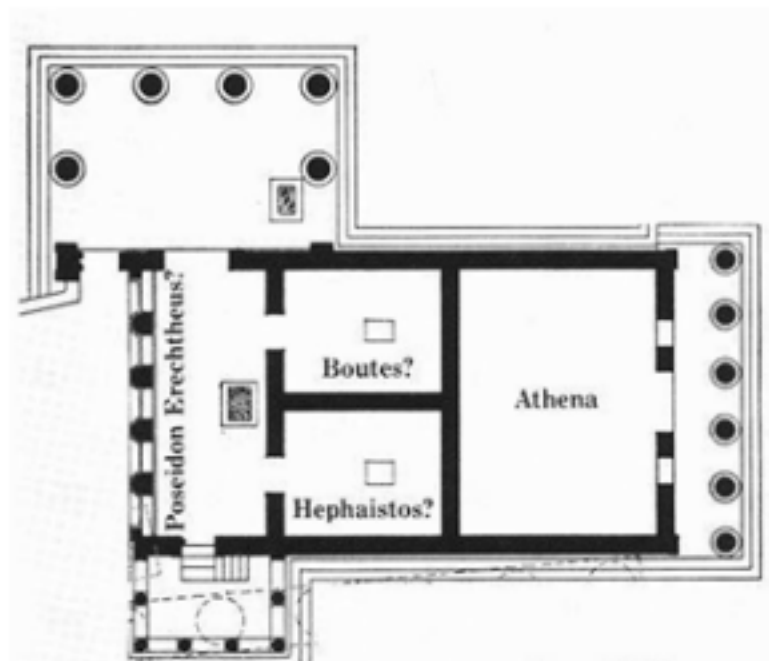
Está construído en mármore do Pentélico e pedra negra. Está realizado con sillares regulares (isódomos) unidos sen argamasa. A pedra negra emprégase nos frisos sobre os que se colocaron relevos escultóricos.

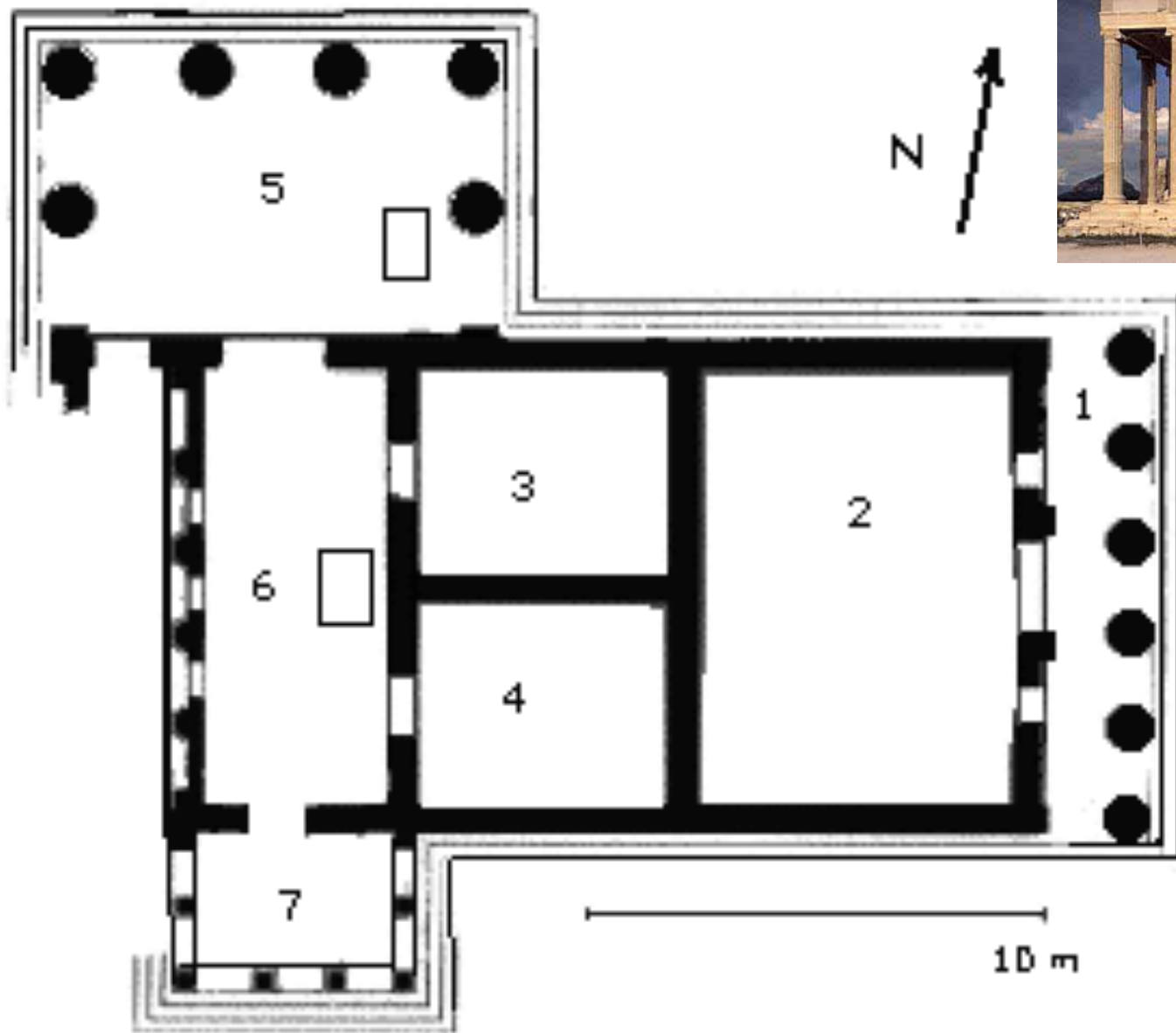

Exterior

É edificio **xónico e héxastilo**. Ten catro fachadas diferentes:

- Leste: principal, hexástilo xónico,
- Norte: monumental
- Sur: co espectacular pórtico da Cariátides
- Oeste: sen pórtico, con semicolumnas e ventás entre muros e columnas .

Obra: Erecteion
Análise: exterior

É edificio xónico e hexástilo. Ten catro pórticos

- Fachada xónica e hexástila

Obra: Erecteion
Análise: Exterior

- Lateral meridional, Pórtico das Cariátides

Obra: Erecteion
Análise: Exterior

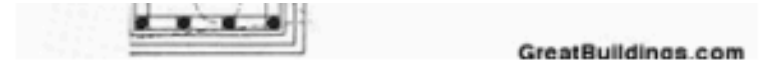
- A Tribuna das Cariátides nasce para disimular a escaleira que vai cara a tumba de Cécrope.
- Cariátides vén de habitantes de Caria, cidade aliada dos persas

Obra: Erecteion
Análise : exterior

- Detalle do Pórtico norte, situado a un nivel inferior
- Con cuberta acasetonada
- É portico tetráxtilo e xónico pero dúas laterais

Que vemos na imaxe?

Chama a atención o feito de que é un templo feito a diferentes niveis. É un edificio xónico polo tanto é un edificio máis esvelto que o Partenón:

- columnas sobre o crepidoma (con dous estereóbatos e un estilóbato)
- apoiadas en basas con molduras (toros e escocias),
- fustes estriados e esveltos ($7/8$ veces o diámetro do fuste), sen éntase
- chapitel con volutas e ábaco
- No entaboamento ten arquitrabe con tres bandas e friso liso e a cornixa que sobreae.

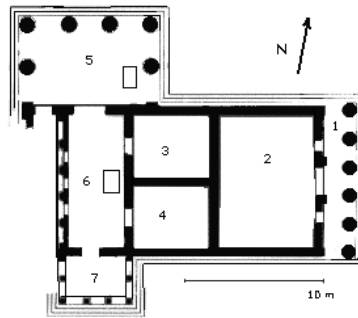

- Faltan os frontóns, con decoración e a cuberta a dúas augas.

Unha orde considerada **elegante, decorativa** e asociada ao carácter feminino.

Obra: Erecteion
Planta e interior

Planta

É unha **planta orixinal** Podemos falar de dous niveis:

- **No nivel superior:**

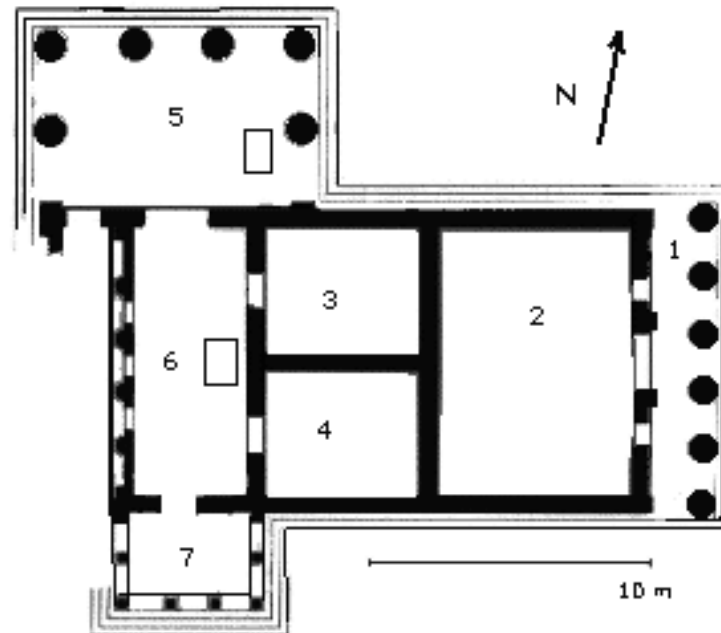
- Un recinto no **lado leste**, non ten comunicación cos outros espazos, adicado a Atenea Polias
- o famoso pórtico das Cariátides no **lado sur**, ou tribuna das Cariátides. É como unha balconada para que non se vexan as escaleiras que descenden ata o lugar onde está a tumba de Cécrope.

- **No nivel inferior**

Outro recinto orientado cara o norte. O pórtico non está no lugar que lle correspondería. Isto é debido a que no lugar propio da fachada estaba prantada a oliveira de Atenea. Polo tanto este pórtico norte ten:

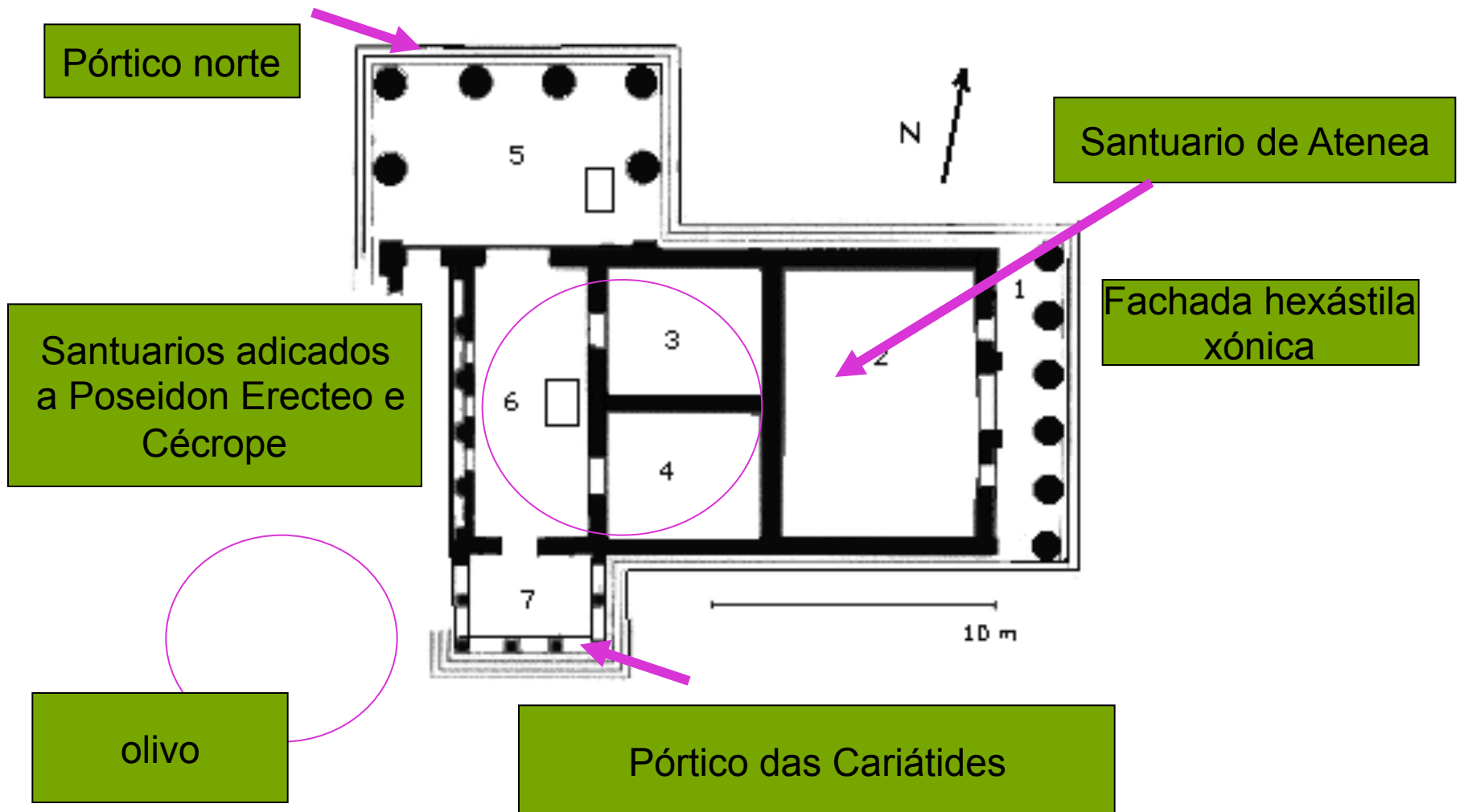
- uns fustes máis elevados que a fachada leste
- e é tretráxtilo (4 columnas) con dúas columnas máis nos laterais.

Obra: Erecteion
Planta e interior

Como consegue o arquitecto unir estas diferentes alturas dos fustes? Colocando o entaboamento a mesma altura. Por supostos neste edificio aplicanse ás correccións ópticas (poñer algún exemplo) propias da arquitectura grega para obter a harmonía visu

Obra: Erecteion
Planta

Obra: Erecteion

Significado-conclusión

Significado

Está no lugar en que tivo lugar a disputa entre Poseidón e Atenea polo dominio da Ática. Aquí se conservan as pegadas desa loita.

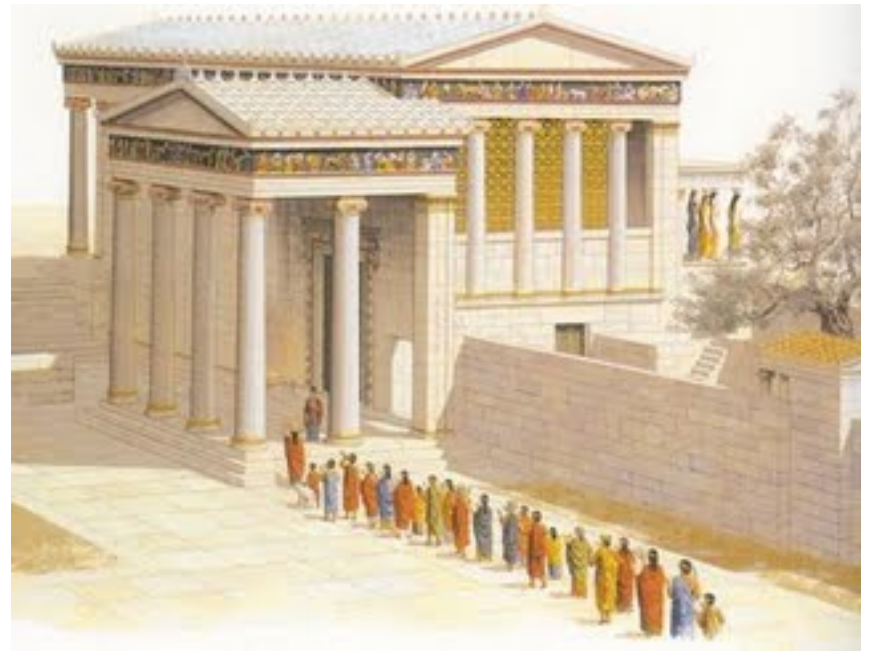
Segundo a lenda Zeus prometeu a Ática ao deus que acadara un ben maior. Poseidón cravou un tridente nunha rocha e fixo brotar unha fonte de auga e Atenea prantou unha oliveira. Cécropo decidiu declarar a Atenea vencedora e o nome da polis Atenas foi adoptada no se honor.

O Erecteion **tiña unha fermosa e rica policromía** xa perdida así como un **rico traballo en basas e chapiteis, marcos de portas e ventás e teitos** tamén perdida.

Obra: Erecteion

Exterior: decoración

- *Molduras xónicas: decoradas con motivos xeométricos e florais como palmetas, corazóns, etc*
- *Friso: onde se representa a lenda de Erecteo, formado por figuras de mármore recortadas e grapadas sobre un fondo de caliza eleusina azulada e escura.*
- *Basas e capiteis: dourados e con trozos de vidro incrustados*
- *Teito: placas de mármore con floróns dourados*

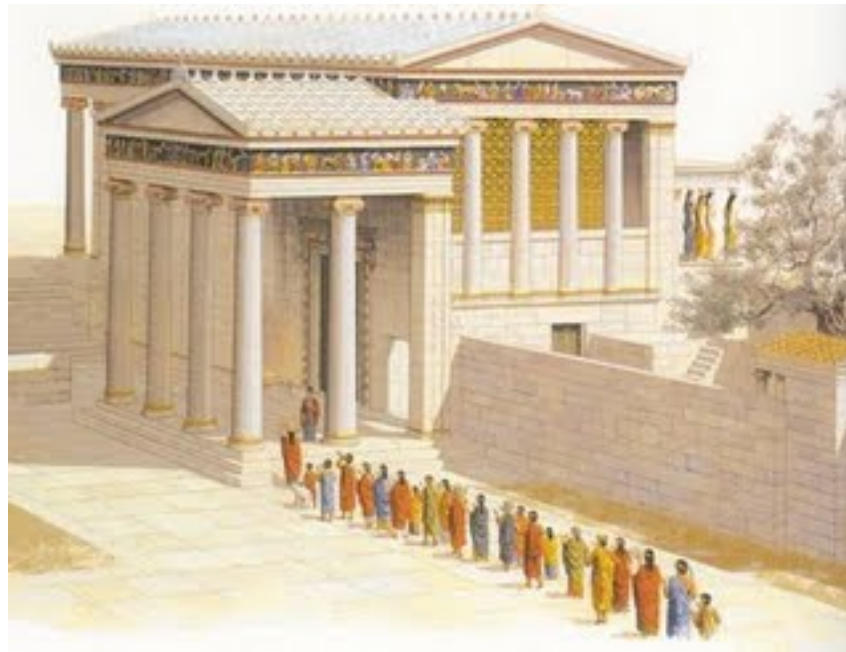

Obra: Erecteion

Conclusión: o xónico en estado puro

Conclusión

- ✓ Erecteion é un dos **mellores exemplo de edificio xónico**. Unha demostración de como avanzou a arquitectura grega desde uns comezos máis austeros
- ✓ É un **edificio complexo pero refinado** e poderíase dicir **exquisito**. Algúns compárano cun **precioso relicario**. Ningún templo superou a **calidade dos seus acabados**.

Obra: Erecteion Pórtico das Cariátides

PORTICO DAS CARIÁTIDES

Pero sen dúbida o máis salientable é o Pórtico das Cariátides. As estatuas columna son obra dun discípulo de Fidias, chamado Alcámenes. As Cariátides son as mulleres de Caria, escravizadas polos gregos.

Estas mujeres son ciudadanas de la ciudad de Cariátide (Peloponeso). A esta ciudad, que había colaborado con el invasor persa, los atenienses le declararon la guerra y vendieron a sus mujeres como esclavas. Para que sirviera de ejemplo, estas estatuas están esculpidas en mármol para recordar la suerte de los que colaboraron.³

Obra: Erecteion Pórtico das Cariátides

Están realizadas **en mármore** e situadas sobre **un pedestal** distribuídas **catro na fronte e dúas nos laterais**. Están traballadas co peso do corpo apoiado nunha perna e a outra dobrada. Estas figuras femininas están cubertas con vestidos pregados (peplos e himation), e as teas transparentan parte dos seus corpos. Están peiteadas con trenzas que caen sobre os as costas. Sobre a cabeza **teñen unha moldura circular** e un capitel en forma de cesta, e encima un ábaco. Posiblemente nunha man levaban un pequeno prato de ofrendas e coa outra suxeitaban o peplo.

Teñen gran naturalismo e sensualidadeSon un exemplo da **calidade escultórica grega** nesta etapa e do carácter feminino da orde xónica

- Están moi deterioradas
- Lucían pulseiras e xoias
- **Gran naturalismo e sensualidade no pregamento das teas, no cabelo con trenzas**

Distribución simétrica de las seis cariátides* con respecto a un eje central (tres a cada lado Y cada grupo flexiona la pierna más próxima a dicho eje)

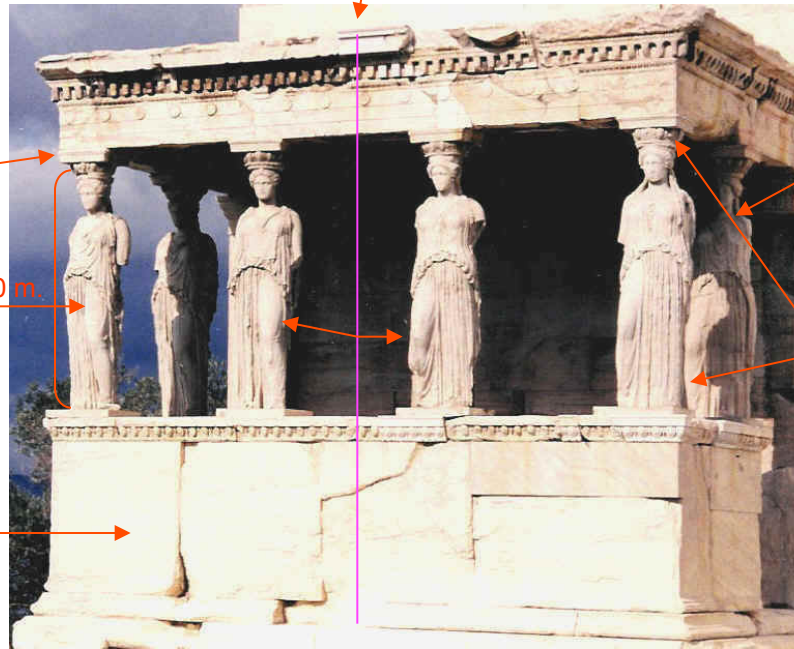
*Cariátides: columnas esculpidas con formas de mujer

Representa la esclavitud de las mujeres de Carie, población que apoyó a los persas

Cariátides miran hacia el Partenón

2'30 m.

Sobre pretil de mármol (originalmente sin puerta al exterior)

Con delicados adornos: aros, abalorios, etc.

Con peplos (túnicas) jónicas, sostenían vestidos con los brazos y portaban canastos encima de la cabeza a modo de capiteles

Erecteion.
Tribuna de las Cariátides

En conxunto o Erecteión logrou superar toda sas dificultades existentes na súa construción, sen embargo non logra os principios de proporción e harmonía que trunfan no Partenón, a asimetría e certas incoherencias faino imposible. Por iso o arquitecto centrouse nos detalles ornamentais e na complexidade decorativa o que semella resaltar o carácter escultórico da arquitectura.

Deixando á marxe as mesmas cariátides, son de gran interese os capiteis pola calidade da labra.

Hai unha profusión decorativa que o separa do Partenón e que xa está a dar indicios da evolución posterior da arquitectura grega, é dicir a austeridade e a racionalidade do século de Pericles está a quebrar.

Pouco despois do seu remate sufriu un incendio, unha primeira vicisitude da lista que virían despois: novos incendios, conversión en igrexa e en harén, bombardeos e amputacións decorativas como a realizada por Lord Elgin quen se levou unha das cariátides, hoxe no Museo Británico.

- 1 Parténon
- 2 Muralhas
- 3 Propileus
- 4 Deusa Atena
- 5 Erecteion

Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

Identificación

- Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera
- Autor: Calícrates
- Cronoloxía: V a. C.
Realizado en 421
- Estilo: arquitectura clásica grega
- Ubicación: lado oeste da Acropole
- Tipoloxía: templo xónico, tetráxtilo, anfipróstilo

Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

Identificación

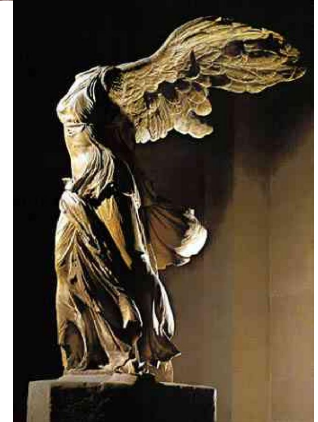
Introdución Acropole

- Estamos ante un edificio de tipo religioso adicado á deusa Atenea Niké, para **conmemorar a sinatura da paz cos persas por Calias.**
- É unha das primeiras mostras de orde xónica de Atenas.
- O arquitecto, Calícrates, tivo que adaptarse ao pequeno espazo, reducido polos Propíleos, pero acadou **un templo con personalidade** no medio dos outros imponentes edificios.

Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera Identificación

- A obra foi promovida polo xeneral Cimón, pero continuamente impedida por Pericles xa que eran inimigos, o que **fixo que se retrasara a súa construción.**
- Segundo Pausanias (xeógrafo foi viaxeiro do século II), no seu interior había una estatua de **Atenea Vitoriosa** que, contrariamente á tradición, non tiña ás, coa pretensión de que, **deste xeito a vitoria non podería fuxir e acompañaría sempre os atenienses.**
-

Contenido

- *En su interior hubo un xoanon, imagen de Atenea personificada como Niké, o diosa alada, símbolo de las victorias navales, a la que se cortaron las alas (áptera: sin alas) para que nunca pudiese abandonar la ciudad. Pero el templo no estaba destinado a grandes reuniones, para eso tenía enfrente un altar que permitía celebrar ceremonias al aire libre.*

- Niké era la diosa de la victoria. Era capaz de correr y volar a gran velocidad, aparte de lo cual no se le atribuían otras cualidades extraordinarias.

Se la consideraba simplemente como portadora de buena suerte, y solía estar asociada con algún otro dios. De hecho, se le representaba a menudo como una pequeña escultura alada en la mano de otro dios más importante, como Zeus o Atenea.

- Se la consideraba hija de Zeus, no obstante tras la batalla de Salamina (480 a. C.) a menudo se la asociaba y se la creía idéntica a Atenea, siendo *Niké* un apodo suyo que significa «victoriosa».
- Destaca su templo en la Acrópolis de Atenas.

Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

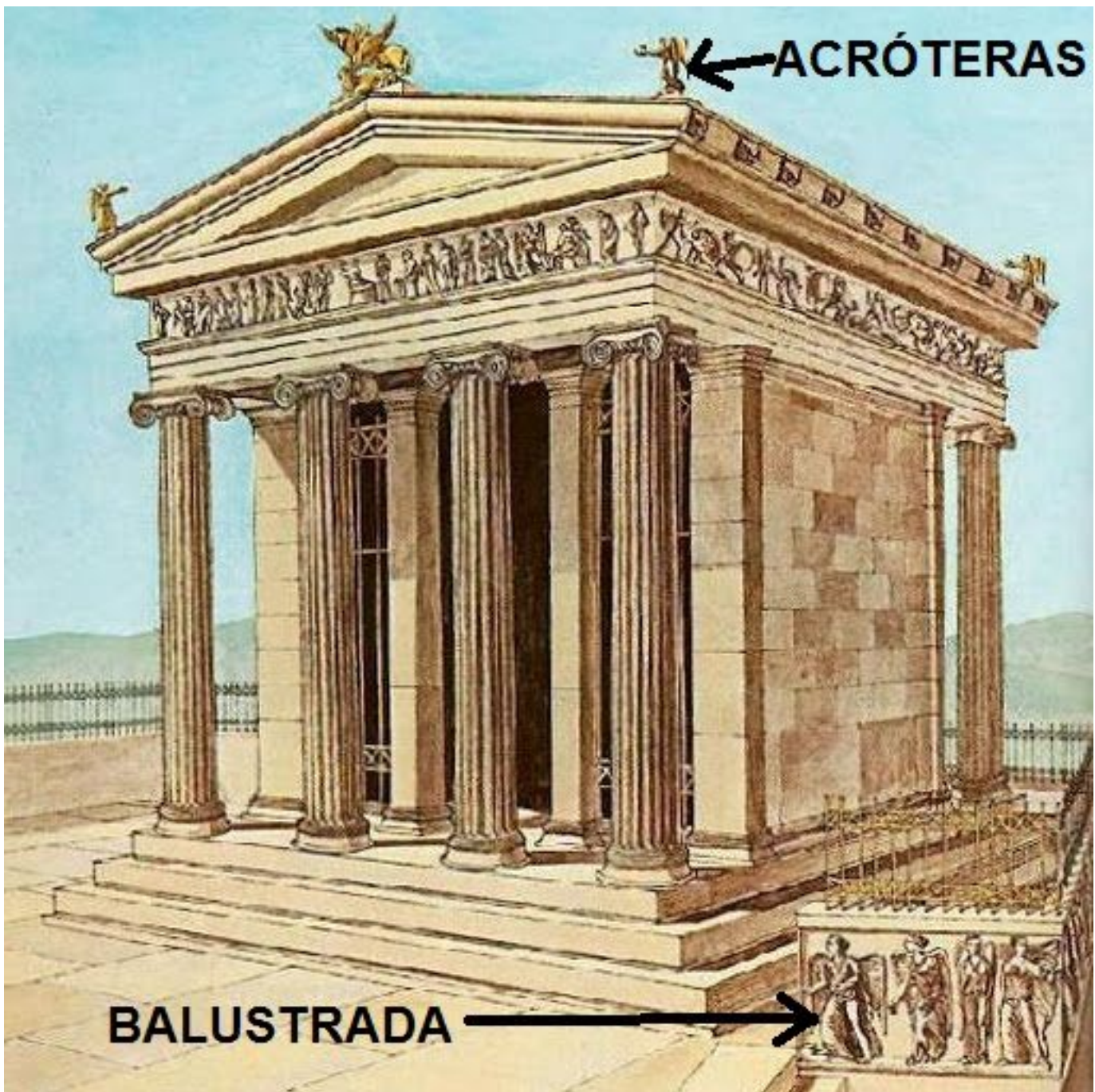
Localización

- á entrada da Acrópole, sobre un destruído polos persas.
- O templo está orientado cara o leste, cara a rexión da luz e ocupa un lugar estratéxico na Acrópole.
- O espazo estaba delimitado un parapeto, un muro, que ía decorado con relevos.

Función

- Non é un recinto para a oración senón un lugar para **albergar ao deus e para realizar rituais no seu exterior.**
- Recordar que os templos gregos forman parte dun conxunto, dun espazo sagrado chamado **témenos.**

← ACRÓTERAS

BALUSTRADA →

Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

Material

- Mármore do Pentélico. Sillares regulares (isódomos) sen argamasa

Sillares isódomos en unión viva (sin argamasa), con abrazaderas de hierro cubiertas de plomo y con una rugosidad en la superficie de contacto de los sillares para asegurar su estabilidad llamada anatirosis

Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

Exterior

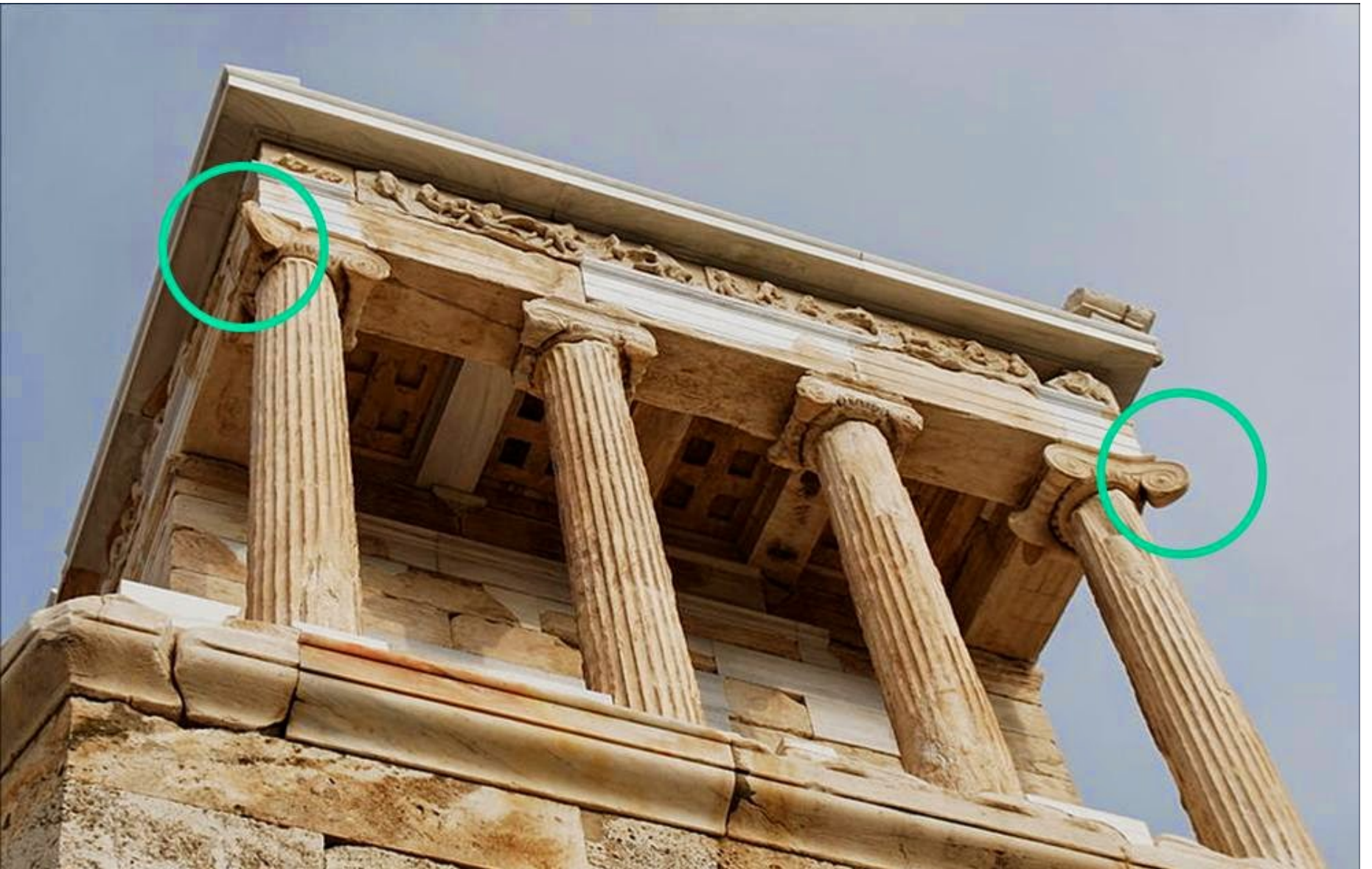
- É un templo anfipróstilo, tetráxtilo e xónico que é un estilo de gran elegancia
- Está elevado sobre una bancadas que o rodean (estereóbato)
- 4 columnas xónicas en cada fachada
- Estas columnas son de fuste monolítico e con arestas.
- Teñen basa, un fuste máis esvelto e un chapitel decorado con volutas
- O entaboamento xónico está formado por arquitrabe con tres franxas que aumentan de tamaño ao superpoñerse, un friso continuo sen triglifos nen metopas e unha cornixa.
- Logo falta o teito a dúas augas e os dous frontóns que tiñan importantes relevos escultóricos
- Faltan tamén os acroterios.

Correccións ópticas

(as volutas dos chapiteis das esquinas están inclinadas para favorecer un efecto óptico).

A fin de lograr unha mellor visión da volumetría e da xeometría do conxunto, aplicaron tamén certas corrección, así as volutas exteriores dos capiteis dos catro ángulos dispoñense tanxencialmente.

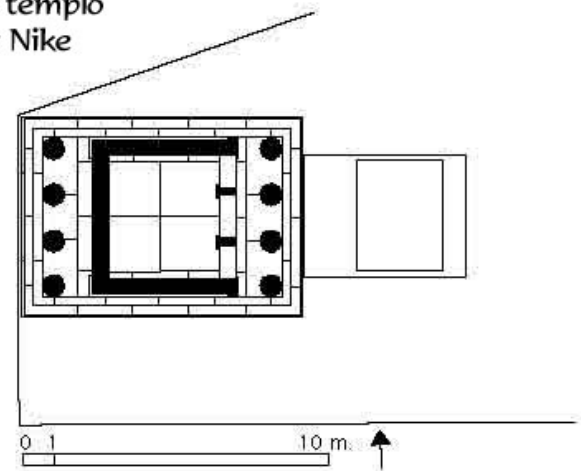

Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera
Planta

- É sinxela e rectangular
- Ten unha cella
- Pronaos e opistodomos reducido
- Ten dúas columnas no pórtico de entrada (in antis)
- É unha versión reducida do orixinal polas circunstancias históricas.
- A cella é cadrada de 4x4.

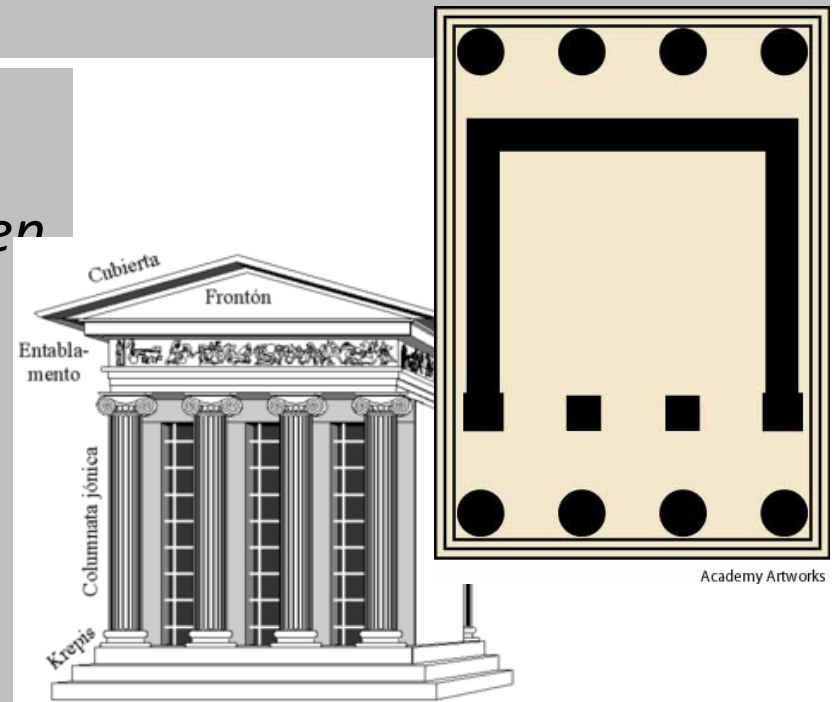

Planta del templo
de Atenea Nike

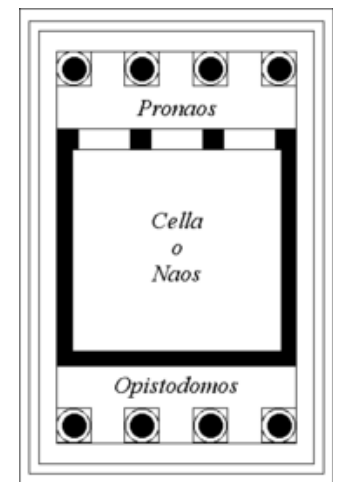

Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

- **La planta**, de muy pequeñas dimensiones, es propia de un templo anfipróstilo-tetrástilo, en el que tanto el vestíbulo delantero (pronaos) como el trasero (opistodomos) se convierten en pequeños pórticos. La cella o sala de la diosa, es casi cuadrada (4 x 4 metros). Es, por tanto, un templo muy pequeño, de **dimensiones humanas; muy armonioso en sus proporciones**. Todas las medidas están matemáticamente estudiadas para dar esa sensación de esbeltez, a pesar de su escaso tamaño.

Academy Artworks

Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

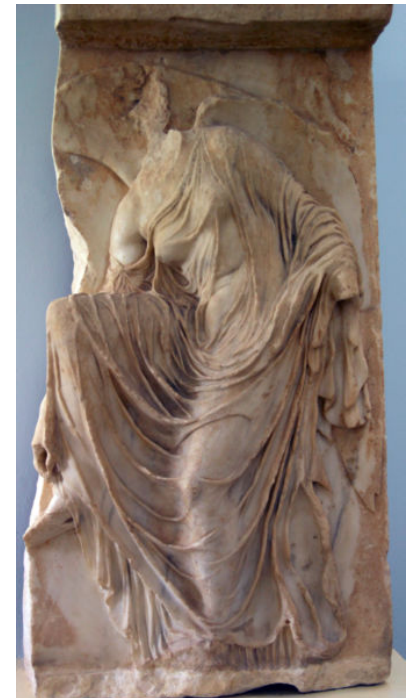
Significado

Decoración

- **No friso continuo**, propio da orde xónica, destacaba a decoración escultórica feita seguindo o estilo de Fidias, que amosa a deusa Vitoria en accións cotiás, loitas de gregos e persas... de gran calidade técnica, similar ao friso do Partenón. **A axitación dos personaxes e das roupas está axeitada ao lugar físico onde se atopa o edificio, exposto ao vento.**
- **Nos frontóns:** desaparecida, temas da mitoloxía
- **No parapeto externo de mármore** que se constrúe para rodear o edificio e facelo máis seguro. Neste parapeto había **relevos magníficos** adicados a Atenea. A estes relevos pertence a famosa *Vitoria atándose a sandalia*, coas vestiduras transparentando as formas anatómicas obra de discípulo de Fidias. (Calímaco)

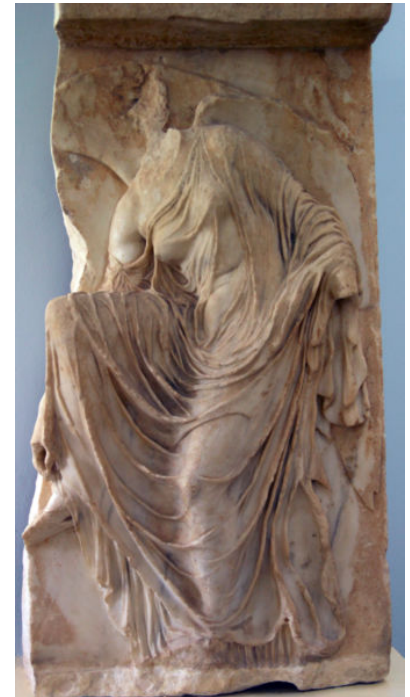
- *Son bellísimas las esculturas esculpidas para este templo, diversas representaciones de la Victoria, sola o en compañía de Atenea.*
- *Estos relieves probablemente fueron esculpidos por maestros que aprendieron su oficio bajo la dirección de Fidias cuando se realizaron los trabajos escultóricos del Partenón. La más hermosa de ellas la Victoria desatándose la sandalia, cuyo transparente ropaje, de estilo fidiaco, parece una cascada de pliegues que subrayan las graciosas formas de la victoria.
Se ha atribuido al escultor Kalimaco -a quien se considera el inventor del capitel corintio- la autoría del refinamiento de la última fase del estilo del siglo V, que ha perdido las grandes cadencias de Fidias por más que sus melodías hayan captado nuestra voluntad.*
- *El edificio tiene en conjunto una estructura bastante sencilla, a veces parece más un proyecto o maqueta que un templo propiamente dicho, por sus dimensiones, y por la novedad de su concepción. Consta de dos muros laterales, dos pórticos tetrástilos, una sólo sala o naos, y dos pilares "in antis", que hacen un efecto de cierre sobre la sala principal. Las columnas son de puro estilo jónico, esbeltas a pesar de la poca altura del edificio, sobre las que se coloca un arquitrabe con tres franjas horizontales y un friso completamente decorado como en el interior del Partenón.*
- *El templo de la Nike Aptera, como su nombre indica era básicamente un altar dedicado a la Victoria, por eso no hacía falta que fuera excesivamente grande, ya que como en todos los templos griegos, las ceremonias y sacrificios se realizaban en el exterior, dedicándose el interior a la custodia de las imágenes de los dioses.*

Obra: Templo de Atenea Niké ou Niké Áptera

Conclusión

- É basicamente **un altar adicado á deusa da Vitoria**, por iso non era preciso que fora grande xa que as cerimonia son externas
- Exemplo da escala humana grega e da **perfección arquitectónica e matemática**
- É obra chea de elegancia q destaca no conxunto da Acrópole
- Esta pequena xoia arquitectónica foi destruído polos turcos no século XVII
- No século XIX, foi reconstruído por arqueólogos franceses

(O que poño a continuación é interesante poñelos ao final de calquera obra arquitectónica grega)

A partir do século IV a. De C. **os modelos construtivos diversifícanse** e introdúcese unha orde: a corintia co seu capitel vexetal que ten gran éxito. Tralas Guerras do Peloponeso, Atenas deixa de ser a gran protagonista. No século IV prefírese expresar as emocións humanas fronte á calma e o equilibrio clásico.

QUE OTRAS OBRAS SE FAN EN GRECIA?

Arquitectura do século IV

- **Os modelos construtivos diversificanse** e introdúcese unha nova orde: a corintia
- Tralas Guerras do Peloponeso Atenas deixará de ser a polis protagonista

Teatro de Epidauro

Arquitectura do século IV

¿que sucedeu entre o século V e IV?

- No século IV **prefírese expresar emocións humanas fronte á calma e o equilibrio clásico**

Arquitectura do século IV

Tholos de Delfos

- *Non está clara a súa finalidade*
- *A cella é redonda*
- *Ten un peristilo de vinte columnas de orde dórica e corintia no interior*
- *O autor é Policleto o xove*

Empleo de mármol pentélico y piedra gris azulada de Eleusis

Ubicado en la terraza Marmariá al lado del templo dedicado a Atenea

Veintes columnas de orden dórico en el exterior

Diez columnas adosadas al muro de orden corintio

También realizan templos de planta circular

Se desconoce a la deidad que estaba dedicado

Rodeados de fila de columnas se denominan Tholos

Tholos del Santuario de Apolo. Delfos

Arquitectura do século IV

Lanterna de Lisícrates

- *Nas cidades gregas premiábase cun trípode ao mestre gañador dos certames nos que actuaba un coro.*
- *A lanterna é homenaxe a un mestre do coro que gañou un certame*
- *É unha construción conmemorativa*
- *Pedestal cúbico e cun templete circular de mármore*
- *Aparece o corintio no exterior*

